

**laiškai
lietuviams**

GEGUŽĖ 1998 MAY

MOTINA SŪNAUS ATSIMINIMUOSE	145	
TEILHARD DE CHARDIN	152	Pierre Leroy SJ
KELIONĖ Į VAIKYSTĖ	158	Vaidotas Nevardauskas
GĖLĖS IR EVANGELIZACIJA	161	B. Miliauskaitė-Harris
TIKĖJIMAS DIEVU IR EVANGELIJA	162	Kun. Petras Linkevičius
PROF. PAULIUS RABIKAUSKAS SJ	166	LKMA Centro Valdyba
KAI AKMENYS KRINTA IŠ RANKŲ	167	Chiara Lubich
TAIKOS DIPLOMATAS	168	Kęstutis Trimakas
JAUNIMO MINTYS	170	A. Švabaitė-Brazauskienė
ĮVAIRYBĖS	173	Viktoras Jautokas
KALBA	174	Juozas Vaišnys S J
AMŽINYBĖS SPINDULYS (EIL.)	175	Valerija Vilčinskaitė
TĖVYNĖJE	176	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	179	Red.
TRUMPAI	180	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas Algimanto Kezio nuotraukomis iš Lietuvos

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės- Ričardo Spitrio.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1998 / GEGUŽĖ - MAY / VOL. XLIX, NO. 5

MOTINA SŪNAUS ATSIMINIMUOSE

(Iš šv. Augustino "Išpažinimų")

Devintą savo ligos dieną, penkiasdešimt šeštaisiais savo ir trisdešimt trečiaisiais mano gyvenimo metais, religingoji ir dievobaimingoji mano motinos siela tapo išlaisvinta iš kūno. Užspaudžiau jai akis. Krūtinėje tvino neapsakomas liūdesys ir veržėsi ašaromis. Guodžiausi viltimi, Viešpatie, kurią Tavo ištikimoji tarnaitė turėjo Tavyje. Lengvėjančia širdimi girdėjau kaimynus minint motinos kalbas, kuriomis ji peikusi gyvenimo menkumą ir gyrusi mirties gerumą. Šviežia žaizda širdyje labai sopėjo.

Argi tai, Viešpatie, ne iš maloniausiojo pripratimo būti drauge? Drauge būti su ta, kuri nepraleido nei vienos dienos nenešus savo gyvenimo aukų Tavo Bažnyčioje, kuri mylėdama tarnavo mums visiems...

Palengva ėmiau minėti Tavo tarnaitę: koks buvo jos elgesys, kokia ji buvo garbinga Tau, kaip šventai maloni ir nuolaidi mums.

Aušros Vartų Marijos skulptūra Vilniaus liaudies muziejuje.

Algimanto Kezio nuotr.

Ištekėjusi už vyro, kuris per krikštą dar nebuvo pašvęstas Tavo vardui, tarnavo jam lyg ponui ir skelbdama jam Tave savo papročiais, stengėsi jį laimėti Tau. Todėl tu darei ją gražią, gerbtiną, mylėtiną ir nuostabią vyrui. Ji mokėjo kantriai pakęsti moterystės sugyvenimo neteisybes ir išvengti su juo susirėmimų. Mat jinai laukė, kada jo pasigailėsi, kad į Tave įtikėjęs, pasidarytų skaisčius. Jis gi buvo greitas supykti. Bet ji žinojo, jog nereikia prieštarauti supykusiam vyrui ne tik veiksniu, bet ir žodžiu. Tik jam išsidūkus ir nurimus, ji pateisindavo savo elgesį. Kai daugelis kaimynių, kurių vyrai buvo švelnesni, nešiodavo mušimo žymių ir skūsdavosi savo vyrais, ji draugiškai bešnekučiuodama, kaltindavo jų pačių liežuvius.

Dėl to, bent prieš jo gyvenimo pabaigą, ji laimėjo Tau savo vyrą. Taip, Viešpatie! Kadangi ji ištikimai tarnavo Tau, dėl Tavęs buvo pasidariusi Tavo tarnų tarnaitė. Kuris tik ją pažinojo, garbindavo, gerbdavo ir mylėdavo joje Tave, nes visi jausdavo Tave esant jos širdyje.

Išauklėjo ji mus, tiek kartų mus gimdydama, kiek kartų matydavo nuo Tavęs betolstančius. Tu žinai, Viešpatie, su kokias sopuliais ji gimdė mano išganymą savo skaisčioj ir tikinčioj širdy... Tu žinai, kaip ji stengėsi, kad Tu, Dieve, būtumei mano tėvu, o ne mano kūno tėvas, kuris dar netikėjo į Kristų ir norėjo, kad ir aš netikėčiau. Bet Tu jai padėdavai patraukti vyrą savo pusėn, nes jam, nors ir geresnė būdama, dėl Tavo valios, buvo paklusni.

Šešioliktaisiais mano gyvenimo metais, dėl šeimos reikalų, mano moksle įvyko pertrauka, ir aš gyvenau su tėvais, nebūdamas nieku užimtas. Ir išaugo, ir suklestėjo aukščiau mano galvos geidulių erškėčiai, ir nebuvo rankos, kuri jos išrautų.

Vargas man, jei drįsčiau sakyti, kad Tu, mano Dieve, tylėjai, kai traukiausiu nuo Tavęs vis tolyn! Argi tada tylėjai? Kieno, jei ne Tavo, bu-

vo žodžiai, kuriuos kalbėjai man per savo ištikimą tarnaitę - mano motiną? Dideliu rūpestingumu ji mane vieną slapčiomis perspėjo, kad nepaleistuvaučiau, o labiausiai, kad nesvetimoteraučiau. Deja, nei vienas jos žodžių nepateko mano širdin, ir nesielgiau pagal perspėjimus: jie man atrodė moteriški, ir jų klausyti atrodė būtų gėda...

Tai buvo Tavo žodžiai, o aš nežinojau. Maniau, kad kalba vien jinai, o Tu tyli. Tu gi aiškiai kalbėjai per ją, ir jos neklausydama, joje Tave paniekinau, aš - Tavo tarnaitės sūnus... Nežinojau to ir galvotrūkiškais bėgau savo keliu taip aklai, jog savo bendraamžių tarpe gėdijausi, kad nesu visai toks, kaip girdėjau juos besigiriant savo nusikaltimais ir besididžiuojant savo begėdystėmis. Tad ir nusidėdavau, ne tik mėgdamas nusidėjimą, bet ir geisdamas pagyrimų.

Kas daugiau vertas papeikimo už nuodėmę? O aš, kad tik manęs nepapeiktų, dariausi vis nuodėmingesnis ir jei nebuvo padaręs, ku galėčiau susilyginti su sugedėliais, apsimesdavau padaręs, kad neatrodyčiau peiktinesnis, juo buvau nekaltėsnis ir menkesnis, juo buvau skaistesnis.

Štai su kokiais draugais vaikščiojau babilonijos aikštėse ir vartaliojau jos dumblyje, tarytumei kvapsniuose vandenyse ir brangiuose tepaluose.

Ir nesiduodavau motinos pamokomas, o stengiausi dargi ją pamokyti. Todėl atsitraukiau nuo Tavęs ir paklydau, mano Dieve! O per daug nuklydęs nuo Tavojo pastovumo, pats sau pasidariau skurdo šalimi...

Kur būčiau nuėjęs tada, Viešpatie, kai slapta pabėgęs nuo motinos, mirtinai susirgau, jei būčiau miręs? Tikrai į ugnį ir kančias, vertas mano darbų, pagal teisingąją Tavo tvarką! Tačiau motina, net ir nebūdama su manimi, meldėsi už mane. O Tu, visur Esantysis, išklausydavai jos ten, kur ji būdavo, ir pasigailėdavai manęs ten, kur aš būdavau. Daug didesniu

Ekskursantai Trakų pilyje.

rūpestingumu ji gimdė mane dvasia, negu buvo pagimdžiusi kūnu!

Kaip būtų galėjusi pagyti jos mylinti širdis, jei tokioje padėtyje mano mirtis būtų ją perdūrusi? Ir kur būtų pasidėjusios tos nuolatinės ir karštos maldos? Ne kur kitur, vien pas Tave. Argi Tu, pasigailėjimo Dieve, būtumei paniekinęs sutrintą ir nuolankią širdį skaisčios ir blaiivos našlės, dažnai dalijančios išmaldas? Našlės, paklusnios ir tarnaujančios šventiesiems, nei vieną dieną nepraleidžiančios aukos prie Tavo altoriaus? Našlės, kasdien - rytą ir vakarą - einančios į Tavo bažnyčią ne tuščių pasakų pasiklausyti ar pasiplepėti, bet išgirsti Tave Tavo pamoksluose ir kad Tu ją išgirstumei jos maldose. Argi Tu būtumei paniekinęs jos ašaras, kuriomis jo prašė ne aukso ir sidabro, ne praeinančių gėrių, o savo sūnaus išganymo? Ne, Viešpatie! Mintimis, tarsi neštuvais, nešė Tau mane, kad tartumei našlės sūnui: “Jaunikaiti, sakau tau, kelkis!” Ir jis atsigautų, ir pradėtų kalbėti, ir atiduotumei jį jo motinai. Kuo giliau grimdau, tuo ji Tau, pasigailėjimų Šaltini, siuntė karštesnes maldas ir ašaras, kad paskubintu-

Algimanto Kezio nuotr.

mei pagalbą ir apšviestumei mano tamsybes. Todėl dar uoliau lankė bažnyčią.

Nuo 19-jų savo amžiaus metų ligi 28-jų duodavau suvedžiojamas ir kitus suvedžiodavau. Pats sukklaidintas, kitus visur sukklaidindavau: atvirai - per laisvuosius mokslus, o slaptai - po netikru religijos vardu. Čia išdidus, ten prietaringas, visur tuščias: čia gaudydamas tuščią minios garbę iki plojimų teatrų vaidinimuose, ten siekdamas vystančių žolių vainikų poezijos lenktynėse, visuomet įsisiūbavęs geiduliais.

Bet Tu nepasmerkei manęs smerktino, o iš aukštybių nuleidai savo ranką ir ištraukei mano sielą iš juodžiausių naktų, nes dėl manęs raudodama šaukėsi į Tave mano motina - Tavo ištikimoji tarnaitė. Ji gailiau verkė negu laidodama mano kūną. Per tikėjimo dvasią, kurią turėjo iš Tavęs, ji regėjo mane mirusį amžinajai mirtimi. Ir Tu išklausei ją, Viešpatie! Išklausei ją ir nepaniekinai jos ašarų, kai tekėdamos vilgė žemę po jos akimis visur, kur tik ji meldavosi...

Kai ji kartą aplankė vyskupą Ambrozijų, kuris tuo metu Milane iškalbingais pamokslais

teikė žmonėms geriausių kviečių ir džiaugsmo aliejaus, ir prašyte prašė, kad pasikalbėtų su manimi ir atitrauktų mane nuo klaidų, jis atsakė: “Negali būti, kad pražūtų sūnus, dėl kurio tiek verkta”. Guodžiantys ir raminantys buvo jai šitie žodžiai, nes ji dar ilgai ir kantriai turėjo laukti...

Perskaičiau knygą, kuri vadinosi “Hortentius”. Ir pakėlė ji mano mintis į Tave, Dieve! Pamažu mano troškimai ir svajonės ėmė keistis. Ėmė darytis menkos visos žemiškos viltys. Dideliu širdies pakilimu ėmiau geisti nemirtingumo išminties ir pradėjau keltis, kad grįžčiau pas Tave.

Bet prie Tavęs grįžtama per nuolankų pamaldumą. Tu pasigaili išpažįtančiųjų nuodėmes, atraišioji raikščius, kuriais patys buvome susipančioję, ir nuplauni mūsų blogus įpročius. O man tai buvo nežinoma... Geisdamas išminties, ėmiau skaityti Šventąjį Raštą. Bet jo paprastumas visai man nepatiko. Atrodė, kad jisai nei lyginti nevertas su Tullium. Taip, dabar žinau, Viešpatie, kad tada atidengiau brangenynes, išdidiems nepažįstamas, bet saugojamas mažutėliams... Aš dar nebuvau toks, kad galėčiau nulenkt savo sprandą ir įžengti į Tavo namus pro žemus vartus.

Jau devinti metai baigėsi, o aš vis dar vartalojaisi purve ir klaidžiojau klaidos sutemose. Nors bandydavau pasikelti, bet pasikėlęs tuoj dar giliau nugrimzdavau. Turėjau tais metais dar ir moterį, su kuria gyvenau neteisėtoje moterystėje, kurią man buvo sudariusi neprotingoji klajūnė aistra.

Tuo tarpu mano motina, skaisti, dievo-baiminga ir blaivi našlė, kokias Tu myli, nors jau daugiau gaivinama vilties, bet vis verkdamas ir dejuodamas, nesiliovė per visas maldų valandas su ašaromis užtarinėjusi mane pas Tave, ir jos maldos ateidavo į Tavo akivaizdą. Tad nedavei man ramybės. Blaškiausi, dūsavau, verkiau, ir nebuvo man nei poilsio, nei blaivios minties. Nešiojau suraižytą ir kruviną savo sielą ir nežinojau, kur rasti atilsį. Negalėjau

susiraminti nei gojų pavėsiuose, nei žaidimuose, nei kvapsniuose salonuose, nei ištaingiuose pokyliuose, nei minkštoj lovoj ir meilės glėbyje, nei pagaliau poezijos veikaluose. Nors ir dūsaudamas, daviausi nešiojamas visiems vėjams, bet Tu nejučiomis vis tiek kreipei mane į savo kelius. Tavo Apvaizda, o Dieve, nepaliko mano sielos, nes už ją per dienas ir naktis buvo Tau aukojama mano motinos širdies kraujas ir ašaros. Todėl rūpinaisi manimi nuostabiais būdais.

Nebūki tuščia, mano siela! Ir tuštybių triukšmas teneaptemdina širdies! Klausyk: pats Žodis šaukia grįžti. Ten yra nedrumsčiamo atilsio vieta, kur nenyksta meilė...

Bet kaip galėjau grįžti į išgelbėjimą, jei kryžius man buvo tik vaizduotės padaras? Niekas negalėjo manęs įtikinti, kad Tavo Bažnyčioj, dangaus ir žemės Viešpatie, visų matomų ir nematomų dalykų Sutvėrėjau, galima būtų rasti tiesą.

Ėjo laikas, ir vis nesidaviau Tau nugalimas. Diena po dienos atidėlioju pradėti gyventi Tavyje, bet neatidėlioju kasdien mirti savyje. Mylėdamas amžinąjį gyvenimą, bijojau jo ir, nuo jo bėgdamas, ieškojau jo. Mat maniau būsiąs daug nelaimingesnis, jeigu neteksiu moters glamonėjimų ir nei mąstyte nemaščiau apie Tavo gailestingumo vaistus silpnybėms gydyti.

Nors ir priešindamasis, vis dėlto pamažu tariausi Tau artimesnis. Jau taisėsi Tavo ranka ištraukti mane iš pelkių ir numazgoti. Jau mirties ir busimojo teismo baimė šaukė mane trauktis nuo dar gilesnės kūniškų malonumų klampynės. Varčiausi ant visų šonų, tiesiausi aukštiekninkas ir kniūbsčias, nes tik Tu vienas atilsis...

Jau buvo mirusi mano jaunystė, bloga ir pasibjaurėtina. Jau žengiau į subrendusio vyro amžių. Bet kiek buvau amžiumi vyresnis, tiek tuštybe didesnis.

Tu, Viešpatie, kuris palieki per amžius, pasigailėjai žemės ir pelenų ir teikeisi atstatyti, kas buvo manyje suardyta. Tavo gydomai rankai veikiant, slūgo mano išpūtimas. Sumišusį ir

aptemusį protą diena po dienos gydė sveikas aštrių kančių tepalas.

Ką paslėpei Tu nuo išmintingųjų, tą apreiškei mažutėliams. Kas kita yra nuo miškais apaugusio kalno viršūnės žiūrėti į ramybės Tėvynę, nerandant į ją kelio, ir kas kita laikytis kelio, kuris į ją veda. Nuostabiais būdais į dvasios gelmes smigo man šios mintys, kai skaičiau mažiausiąjį Tavo Apaštalą ir svarsčiau Tavo darbus. Ir persigandau.

Nepatiko man tai, ką veikiau pasaulyje. Sunki našta slėgė mane, nes jau nebeteikė man ugnies, kaip pirmiau, geiduliai, žaidimai, garbės ir pinigų troškimas. Tie dalykai atrodė tokie menki, sulyginus su Tavo džiaugsmu ir Tavo namų gražumu. Tik vis dar mane stipriai laikė pririšusi moteris. Manąją valią pasiglemžęs šėtonas ir iš jos pasidaręs grandines, laikė mane surištą. Mat, iškrypus valiai, gimė aistra; o bevergaujant aistrai, atsirado įprotis; o nesipriešinant įpročiui, pasidarė būtinumas.

Jau nebebuvo nei pėdsakų to pasiteisinimo, kad aš tik dėl to paniekinęs pasaulį, netarnauju Tau, kad dar nesu tikrai pažinęs tiesos: jau buvau pažinęs. Bet pririštas prie žemės, vis dar atsisakinėjau būti Tavo kareiviu. Taip bijojau, kad nebūčiau išvestas iš klystkelių, kaip kad reikia bijoti, kad į juos nepatekčiau.

Nebuvo, ką atsakyčiau Tau, kuris sakei: “Pabusk, kursai miegi, ir kelkis iš numirusių, o Kristus apšvies Tave”. Iš visur teikei įrodymų, kad tiesą sakai. Nugalėtas, visai neturėjau ko atsakyti, vien tingius ir mieguistus žodžius: tuojau, tuojau pat, leisk dar truputį... Bet tas “tuoju” neturėjo saiko ir tas “dar truputį” truko ilgai.

Vieną dieną aplankė mus Poncianas, kuris buvo su manimi iš to paties krašto. Atsisėdus pasikalbėti, ant rašomojo staliuko jis pastebėjo knygą. Paėmė ir rado apaštalą Povilą. Šypsodamasis žvilgtelejo į mane ir nusistebėjęs sveikino, kad aš besidomįs tokiomis knygomis, mat jis buvo ištikimas krikščionis ir dažnai Tavo akivaizdoje, mūsų Dieve, puldavo kniūbščias

bažnyčioj ir ilgai meldavosi. Kai pareiškiau, kad aš labai atsidėjęs skaitau tuos raštus, kilo kalba apie Egipto atsiskyrėlį Antaną, kurio vardas buvo garsus Tavo tarnų tarpe, tik mūsų namuose ligi to laiko niekas apie jį nežinojo. Mes labai stebėjomės, išgirdę apie tuos dar taip gyvai atmenamus ir beveik mūsų laikais įvykusius ir labai gerai paliudytus Tavo stebuklus tikrajame tikėjime - Katalikų Bažnyčioje. Iš ten jo kalba perėjo prie vienuolynų daugumo, prie vienuolių papročių, maloniai dvelkiančių Tavo gyvenimo skaistumu, prie derlingais virtusių tyrų. Apie visa tai mes nieko nežinojome.

Apie tuos nuostabius dalykus pasakojo Poncianas. O Tu, Viešpatie, jam kalbant, kreipte kreipei mane prie tiesos, nuo kurios buvau nusi-grėžęs. Kadangi vengiau kreipti į save dėmesio, Tu statei mane prieš mane patį, kad pamatychiau, koks bjaurus esu, koks nešvarus, dėmėtas ir berte išbertas raupsais. Ir nebuvo kur bėgti nuo savęs paties... Jei bandčiau nukreipti žvilgsnį nuo savęs, pasakojo Poncianas savo apsakymus, ir Tu vėl statei mane prieš mane ir tapyte tapei mane prieš mano akis, kad žiūrėčiau į neteisybę ir nekęščiau. Mačiau ją ir pirmiau, tik buvau apsimetęs nematęs, slėptaus ir stengiaus užmiršti...

Teisinaus dėliai to diena po dienos atidėliojaš sekti Tave, kad nemačiau nieko aiškaus, ko būčiau galėjęs laikytis. Ir štai dabar pamačiau save neuždangstyta, ir ėmė man priekaištauti sąžinė: “Ką tu dabar pasakysi? Teisindavais nenorįs dėl netikros tiesos mesti tuštybės našta. Štai ji jau tikra, o senoji našta tave vis tebeslegia”. Ir labai graužiaus, ir baisiai gėdijaus... Buvo sunaikinti visi argumentai, ir mane gaubė nebylus šurpas. O siela, tarytum mirties, vis bijojo atsiskyrimo nuo savo įpročio, kuriuo mirtinai sirgo.

Didžiausiame susirėmime su savimi pačiu, nuėjęs pas savo draugą Alypijų, sujaudintu balsu sušukau: “Ką mes darome? Girdėjai? Kelias bemoksliai ir paveržia dangų, o mes su savo mokslais vartaliojamės kūne ir kraujuje! Argi gėda

sekti tuos, kurie mus pralenkė, ir ar ne gėda, kad jų nesekame?” Jis nustebeš žiūrėjo į mane, nes mano balsas, akys ir veidas daug daugiau negu žodžiai sakė, kad dedasi mano viduje.

Tai pasakęs, iš susujaudinimo išbėgau į sodelį, o Alypijus paskui. Kaip jis būtų mane taip nusiteikusį apleidęs? Atsisėdome, kiek galėdami, toliau nuo namų. Audra užė mano dvasioj. Neapsakomai piktinausi, kad taip priešinausi Tavo valiai. Visa mano būtis šaukte šaukė, ko turiu siekti, ir gyrė tai, ir kėlė iki dangaus.

Eiti ir nueiti pas Tave yra ne kas kita, kaip tik norėti eiti, bet norėti stipriai ir visiškai, o ne tai šen, tai ten mėtytis ir kraipytis. Kai pirmiau galvodavau tarnauti Tau, Viešpatie, mano Dieve, aš buvau, kuris norėjau, ir aš, kuris nenorėjau. Nei visiškai norėjau, nei visiškai nenorėjau.

Kai Tavo šviesa nušvietė visą mano skurdą ir jį sukauptė mano akivaizdoje, sukilo didelė audra ir virto smarkiu ašarų lietumi. Kad jas galėčiau netrukdomas išverkti, kėliaus ir pasišaliniau nuo Alypijaus. Nuošaliai išsitiesiau po fygos medžiu ir garsiai pravirkau. Ašaros upeliais veržėsi. Ir buvo maloni Tau auka... Verkdamas kartojau maždaug šiuos žodžius: “Bet Tu, Viešpatie, iki kolei dar? Neatmink mūsų senųjų kaltybių... Ar ilgai pagaliau tas vis “rytoj ir rytoj”? Kodėl ne tuojau? Kodėl ne šią valandą galas mano gėdai?”

Taip kalbėjau sutrinta širdimi ir taip graudžiai verkiau. Ir štai girdžiu iš gretimų namų lyg kūdikio giedantį balsą man kartojantį: “Imk ir skaityk, imk ir skaityk!” Mano veidas persimainė. Ėmiau įtemptai galvoti, ar galėtų vaikai kuriame nors žaidime panašiai elgtis. Ir neatsiminiau. Sulaikęs ašaras, kėliaus aiškindamasis, kad tai dieviškas balsas, liepiąs man atskleisti knygą ir skaityti pirmą pasitaikiusį skyrių. Skubiai grįžau atgal, kur sėdėjo Alypijus (nes ten buvau palikęs Apaštalo knygą), griebiau, atskleidžiau, ir mano akys užkliuvo: “Nepasiduodami apsirijimams ir girtuokliavimams, paleistuvavimui ir begėdystei, apsilvirkite Viešpačiu Jėzumi ir nesirūpinkite kūnu geiduliams patenkinti”. Tiek perskaičiau. Juk daugiau nereikėjo...

Iš sodelio einame pas motiną, pasakojame, kas įvyko. Ji džiūgauja, triumfuoja ir šlovina Tave, kuris padarai daugiau negu prašome ar išmanome. Jai mano atžvilgiu Tu nepalyginamai daugiau suteikei, negu ji savo gailiomis ašaromis ir dejavimais maldavo. Tu, Viešpatie, mane taip atvertei, kad aš nei žmonos nebeieškojau, nei vaikiausi šio pasaulio vilčių. Tu pavertei jos raudojimą į daug didesnę džiaugsmą, negu buvo norėjusi, į daug malonesnę ir skaistensį, negu tikėjosi.

Tu išklausei jos, Viešpatie! Išklausei jos ir nepaniekinai jos ašarų, kai tekėdamos vilgė žemę po jos akimis visur, kur tik meldavosi...

Pierre Teilhard de Chardin

Jėzuito Pierre Leroy straipsnis 1982 metų jėzuitų žurnale vokiečių kalba *Jesuiten* apie T. de Chardin SJ

Gali atrodyti, jog apie PT. de Chardin jau pernelyg daug prirašyta. Nesuskaitomi autoriai yra aprašę jo gyvenimą ir jo darbus. O dar daugiau esama jo mokslinių bei filosofinių darbų komentatorių bei kritikų. Tad kodėl dar ir dar kartą grįžti prie tokios šios neįprastos asmenybės, jo gyvenimo, jo nuveiktų darbų? Aš taip elgiuosi iš dėkingumo jam. Dėl palankiai susiklosčiusių ypatingų aplinkybių man teko iš jo patirti brolišką ir ypač mane praturtinančią jo draugystę. Ir ši patirtis turėjo mano ateičiai lemiamos reikšmės.

Niekada neužmiršiu mūsų pirmojo susitikimo 1928 metų gegužį, po to, kai tėvas Emile Licent mane pakvietė paleontologiniams tyrinėjimams į Kiniją Geltonosios upės baseine. Tėvas Emile Licent buvo Kinijos geologijos muziejaus bei laboratorijos steigėju Tianšenyje. O aš buvau jo asistentu, ir vadovaujamas prof. Lucien Cuonot, rašiau baigiamąjį mokslinį darbą Nancy un-to gamtos mokslo fakultete. Mano mokslinio darbo tema buvo iš gamtotyros srities.

Pagal ano meto evoliucijos teorijos išsivystymo laipsnį, man atrodė visai nuoseklu, kad tradicinę religiją, kurioje ir aš pats buvau išauklėtas, pradėjo graužti abejonės. Kilo klausimų virtinės, kaip antai, kadangi egzistuoja toks glaudus ryšys tarp materijos ir sąmonės einant evoliucijos teorija, tai apskritai, ar buvo reikalingas specialus Dievo įsikišimas, sukuriant žmogui sielą?! Į šį klausimą manęs negalėjo patenkinti jėzuitų vyresniojo atsakymai, vyresniojo, kuriam išsaciau savo abejones. Grynai dogmatiniai teiginiai ir tvirtinimai visiškai ignoravo mokslinius faktus.

Tuo metu, kai tėvas Tejaras de Šardenas

pravažiuodamas sustojo Paryžiuje, nutariau su juo pasimatyti ir išsakyti jam savo abejones, nes apie jį buvau daug girdėjęs iš kitų pasakojimų. Tėvas Tejaras nedelsdamas sutiko su manimi pasimatyti laboratorijoje, kuri buvo įrengta muziejaus paleontologijos skyriaus rūsyje. Man didelį įspūdį padarė jo atviras, tvirtas žvilgsnis, jo natūralumas ir bendravimo formos paprastumas bei atvirai reiškiamą pašnekovui simpatija. Mano nerimą visiškai pašalino jo atsakymai. Ne viską tada supratau, bet grįžau į Nancy vidiniai sustiprėjęs ir pakilios nuotaikos.

Nuo to laiko ir prasidėjo tarp mudviejų metai iš metų stiprėjanti nuoširdi draugystė. Tą mudviejų draugystę dar labiau sustiprino 1940-1946 metų įvykiai Pekine, kai mes buvom atsidūrę japonų apsuptyje, uždaryti Pekine ir čia dirbome prie Licent muziejaus rinkinių, dalį jų pertvarkydami. Diplomatinis Prancūzijos atstovas Kinijai Henry Kosmas paskyrė mūsų žiniai pastatą diplomatiame kvartale, kurį mes praktiškai pavertėme laikinu geologiniu institutu. Čia mes visi drauge ir gyvenome viso II-jo pasaulinio karo metu. Taigi man teko reta privilegija artimai bendrauti su tėvu Tejaru ir šį nepalyginamos vertės bendravimą nepaprastai įvertinau.

Tėvas Tejaras buvo už mane 19 metų vyresnis ir galbūt šis jo amžius, ar tarptautinė jo šlovė, jo žinios, jo intelektas mane varžė ta prasme, kad trukdė man pasiekti taip trokštamo dvasinio artumo su juo, nors tėvas Tejaras buvo nepaprastai romaus ir nuolankaus būdo.

Apie savo šeimą tėvas Tejaras mažai ką teišsitaravo, bet nepaisant to, aš patyriau, jog jis nuo pat mažumės veržėsi į tai, kas patvaru ir

kas amžina. Jis labai rimtai mokėsi jėzuitų Colle-ge de Mongrė ir apie jį profesorius H. Bremond (vėliau tapęs Prancūzijos Mokslų Akademijos nariu) pasakė, jog de Šardenas buvęs tada “labai gero elgesio”. Dar koledže besimokant, Tejaro mintys sukosi tik apie akmenis ir šios mintys užpildydavo visą jo laisvalaikį. Kai sulaukęs 18 metų jis įstojo į jėzuitų ordiną, tai jam buvo kilusi mintis atsisakyti šios aistros. Tačiau laimei, jo dvasios vadas tėvas R. de Louversin jam paaiškino, jog tobulumą ne visada pasiekiamo atsisakant panaudoti savo gabumus bei talentus, o dažniau priešingai. Būtent, tobulumas galimas pasiekti kaip tik išvystant savo pašaukimą, nesvarbu kurioj srity tas pašaukimas būtų. Viskas turi būti palenkiamas “ad maiorem Dei gloriam”. Jeigu ne šis išmintingas patarimas, tai vargu ar mes šiandien turėtume tokį tėvą Tejarą de Šardeną, kokį turime. Jis vargu ar būtų tapęs tokiu, kokį jį pažįstame.

Po ilgų metų lavybų ordine Tejaras pradėjo studijuoti Paryžiuje geologiją ir paleontologiją. Vos tik jis spėjo pradėti savo studijas, kai 1914 metais prasideda I pasaulinis karas. Tėvas Tejaras buvo atleistas nuo karinės tarnybos, tačiau jis ėmėsi sanitaro pareigų karo lauke ir visą ketverių metų karo laikotarpį jis praleido pirmose fronto linijose, nešiodamas iš karo lauko sužeistuosius. Ir laimė jį lydėjo, jis nebuvo sužeistas. Pasibaigus karui 1919 metais, jis grįžo kaip eilinis karys, bet pasipuošęs daugybe apdovanojimų.

Karo metai fronte jam tapo vidinio subrendimo ir sutvirtėjimo metais. Nuolatinis kontaktas su įvairiausių įsitikinimų kariais, kasdieninė mirties grėsmė ir aplinkui tvyrančios kančios pagaliau jį paskatino visus šiuos pergyvenimus intuityviai išreikšti savo rašiniuose. Jis kruopščiai rašydavo dienoraštį, niekada nevaizduodamas kraupių karo scenų, bet išdėstydamas popieriuje savo planus ateičiai bei samprotavimus, kuriuos tikėjosi įgyvendinti pasibaigus karui.

Karo metais fronte jis plačiai susirašinėjo

su savo pussesere. Be to, dar parašė 20 apybraižų, kurias vėliau jis suglaudė į storą 480 puslapių knygą. Šiose apybraižose jis su aiškiu rašytojo talentu išdėstė esminius savo pasaulėžiūros bruožus.

Po karo jis tęsė studijas ir 1922 metais gavo gamtos mokslų daktaro laipsnį. Apgynus disertaciją, jis išrenkamas Prancūzijos geologų draugijos prezidentu (pirmininku). Dar prieš disertaciją jam buvo pasiūlyta dėstyti Paryžiaus Katalikų Institute geologijos katedroje. Taigi atrodė, kad ateitis jam aiški. Tačiau vienas lemtingas posūkis viską patvarkė kitaip.

Tėvas Tejaras buvo pakviestas dalyvauti tuo metu rengiamoje ekspedicijoje į Kiniją ir 1923 metais jis atvyksta į Tianšanį. Drauge su šios ekspedicijos pradininku tėvu Emile Licent jis iškeliauja į šiaurės vakarų Kinijoje esančią Ordos dykumą. Čia tėvas Licent prieš keletą metų buvo aptikęs priešistorinių žinduolių telkinius. Abu tyrinėtojai buvo laimingi, nes jiems pasisekė atidengti svarbias priešistorines vietas. Šie jų atradimai praplėtė mūsų žinias apie mūsų protėvių apgyventas sritis iki centrinės Azijos.

Tėvas Tejaras grįžta į Paryžių, veždamasis su savimi labai vertingas iškasenas. Šalia savo tiriamojo darbo ir paskaitų Institute, jis mieliai daro pranešimus šiais klausimais Paryžiaus aukštųjų mokykų studentams. Kadangi dabar jis kalbėdavo apie žmogaus išsivystymą, tai klausytojai apipildavo jį klausimais, kaip tada suprasti ir aiškinti gimtosios nuodėmės problemą. Kad patikslintų savo mintis, Tejaras pateikė kompetentingsiems teologams apsvarstyti savo paaiškinimų šiuo klausimu planą. Nežinoma, kaip šis jo paaiškinimas pasiekė Romą, bet vienaip ar kitaip, o šventasis Sostas į tai pažiūrėjo su nepasitikėjimu. Tejarui buvo įsakyta atsisakyti bet kokios viešos mokslinės veiklos. Ir jis dabar išvyksta į Kiniją, šįkart kaip į ištėrimą. Tai įvyko 1925 metais.

Tačiau šis kietas, jo skausmingai išgyventas smūgis, jam išėjo tik į naudą. Greitai jis tapo

Senasis vėjo malūnas Rumšiškėse.

Algimanto Kezio nuotr.

oficialiu jaunos kinų geologinės tarnybos patareju. Ši padėtis jam leido dalyvauti daugelyje mokslinių ekspedicijų į Mongoliją, centrinę Aziją, Birmą, Pietų Afriką. Jis dalyvavo atkasant sinantropo liekanas ir vadovavo darbuose šias iškasenas datuojant. Paaiškėjo, jog tai pats seniausias iki šiol atkastas radinys. Dabar Tejaras galėjo iškeliauti Prancūzijos, o vėliau Amerikon.

Prieš pat prasidedant II-jam pasauliniam karui, Tejaras iš San Francisko grįžo į Pekiną ir tik pasibaigus karui 1946 grįžta Prancūzijos, turėdamas viltį čia, tėvynėje, toliau tęsti savo mokslinę veiklą. Bet Roma jam davė suprasti, kad jo buvimas Paryžiuje būtų nepageidautinas. Ir Tejarui vėl teko išvykti į tremtį, šiuokart

į Niujorką, kur jis ir pasiliko. Ir dabar jis išliko jėzuitų ordino nariu, priklausydames Paryžiaus jėzuitų bendruomenei Monsieur gatvėje.

Tejaras de Šardenas mirė 1955 metais balandžio 10 dieną per pačias Velykas. Ne visada lengvas buvo Tejaro gyvenimas, pilnas nenumatytų įvykių. Tejaras, būdamas kruopščiai sąžiningas, atkakliai kovojo, gindamas savo idėjas, todėl jį nuolatos kankino pareiga savo idėjas skelbti. Jis man pačiam yra pasakęs: “Jeigu aš nerašyčiau, jeigu jas neskelbčiau, aš padaryčiau išdavystę. Jis rūpestingai mąstė, kaip, vienu neužgaunant, kitus su viskuo supažindinti.

Su tais žmonėmis, kurie buvo apvylę jo pasitikėjimą, Tejaras elgdavosi mandagiai, bet laikėsi atstu nuo jų. Kaip nuotykių mėgėjas, jis neslėpė savo simpatijų žmonėms, kurie turėjo drąsos laužyti sustabarėjusius, tradicijos nustatytus įpročius. Kadangi jis nebuvo linkęs kam nors atverti savo širdį, tai jo diskreti laikysena galėjo atrodyti jį esant abejingu. Kai tekdavo kalbėti apie save, tai jam būdinga buvo drovus santūrumas, bet tuo pačiu jis labai aktyviai įsijausdavo į kitų džiaugsmus bei kančias. Visi tie, kurie Terjarą pažįsta tik iš jo raštų, negali nei įsivaizduoti jo veržlumo nei jo kančių, kurias jam reikėjo iškęsti save apvaldant, kad galėtų šviesiai ir harmoningai tęsti tikrai nekasdienišką gyvenimą. 1947 metais jis patyrė miokardo infarktą ir nuo tada jį periodiškai vargindavo širdies krizės, susijusios su nerimasčių ir prislėgta nuotaika.

Kai gyvenimo pabaigoje prisimindavo partitus išmėginimus, jo veide visada spindėdavo tikėjimo ir aleidimo pagimdytas romumas ir susitaikymas. Kai Dievo malonė siunčia žmogui išmėginimus, tai žmogus įvairiai juos priima: garbėtrošką apima nevilts, pasipūtėlį apima tūžmastis, o išpuikėlis ima priešintis. O Tejarą sistemingai žeidė žmonės, priešišškai nusiteikę jo intelektui, jo moralinio atsinaujinimo planams. Jo sielą grūdino skausmas, kaip nuolatos veikiantis plieninis kaltas.

Šie trumpi Tejaro biografijos škiečiai mane

tik dalinai patenkina, bet aš ir neturiu tikslo prie jų atidžiau sustoti. Kadangi jo gyvenimo aprašymų yra tiek gausu ir jie tokie išsamūs, kad aš manau, jog tas, kuris turi noro, gali įsigilinti į jo sielos analizę, praturtintą socialinėmis, politinėmis bei religinėmis laikmečio aplinkybėmis su visa „atradimų lavina“, visada susiras tam medžiagos.

Tejaras buvo 18 metų, kai Maksas Plankas sugriovė mechaninį pasaulio vaizdą. Jis turėjo 24 metus, kai Einšteinas paskelbė savo reliatyvumo teoriją ir tuo pačiu sudrebino metafizines pažiūras į erdvę ir laiką. Tai buvo amžius, kai buvo pagaminti pirmieji automobiliai, lėktuvai ir bevielis telegrafas. Paleontologija žmonijai nuolat patiekinėjo vis naujų žmogiškųjų iškasenų, labai tiksliai nusakančių peties žmogaus amžių, ir šios žinios privertė susvyruoti tradicinę religijos mokymą.

Taigi Tejaras de Šardenas religinėje srityje fanatikams pavirto paklydėliu Bažnyčios sūnumi, Bažnyčios, kuri dar pasiliko sukaustyta senų metodų. Tejarui teko susipažinti ir su pragaištingu modernizmo išsigimimu. Šalia viso to aistringa ir jautri Tejaro siela negalėjo pasilikti abejinga ir rami. Jis pastebėjo, jis suprato, jog tarp dviejų antagonistiniais laikomų polių - tikėjimo ir mokslo - „teka tokia srovė“, kurią reikia ir suprasti, ir sutaikyti.

Jis skeitė Bergsoną, bet nepradėjo taip kalbėti, kaip Bergsonas. Vedamas gilios intuicijos, jis priešingai negu Bergsonas, siekė apimti ir į vieną visumą sujungti visą fenomeną. Būtis veda nuo paprastesnio į sudėtingesnį. Ir laikui slenkant, vystymasis, evoliucija vedė į vis didesnę centravimąsi (tarsi į „įsisukimą į save patį“) ir į vidinį sudėtingumą. Šis procesas padėjo išryškėti „dvasioje- materijoje“ paslėptoms psichinėms jėgoms. Ir taip, eidamas šiuo keliu, Tejaras sukūrė sistemingą teoriją - Kosmogenezę. Evoliucija nebando „atidengti ontologinių ir priežastinių ryšių sistemos tarp universumo elementų. Tačiau pažinimu pagrįstas dėsnis, kurį galima pritaikyti tiek į praeitį, tiek ir į ateitį, lei-

džia suprasti vieną po kito slenkančius laiko tėkmėje įvykius” (Le phenomene humaine, p. 21). Sudėtingėjimo proceso pagrinde yra pasikeitimai ir postūmiai. Kosmosas vystėsi, evoliucionavo palaipsniui „visas judėdamas į vienybę” (t.p.).

Tejaro darbai, kurie tokie glausti ir neišsamūs, atrodo, tarytum būtų... išdraikyti. Tačiau jeigu mes nieko nepasakytume apie tai, kokią įtaką jam turėjo visos tos kliūtys ir sunkumai, kuriuos jam teko nugalėti, tuos visus priešiskumus, kuriuos jam teko įveikti ir su kuriais reikėjo susidoroti, tai būtų tiesos iškraipymas. Nenorime kartoti ir minėti tų kančių, kurias Tejaras patyrė iš pačios Bažnyčios. Šios sielos kančios buvo šiam žmogui tuo žiauresnės, žmogui, kuris visas buvo atsidavęs Kristui, o jis visa tai priėmė su tokiu orumu, kuriam nedaug kas gali prilygti. „Kristus - tai toks gyvenimas, toks stiprumas, kuris negailestingai sunaikina egoizmą, siekdamas išlaisvinti visas meilės galias” (Hymne de l'Univers).

Neteko jam pačiam pamatyti jau ir išleistą „Žmogaus fenomeną“, kurį jis pats laikė savo gyvenimo veikalu. Tiktai jam pasitraukus iš šios žemės gyvenimo, vėliau jo testamento vykdytoja mdme J. Mortier, nekreipdama dėmesio į visokius draudimus, pasiryžo išleisti šį, didelio susidomėjimo sulaukusį, veikalą. Tas pat buvo ir su jo veikalu „La messe sur le monde” - šia didinga, mistinės jėgos sklidina lyrine poezija: „Aš Tau visiškai save pavedu, mano Dieve, kad Tavo malonė manyje skleistųsi tokiu šiurpulingu būdu, malonė, kuria aš šiandien taip trokštu akiai pasitikėti ir tikėti, jog Tavo dieviškoji dabartis užima vietą mano siauroje asmenybėje. Kas Jėzų pamilo tokia aistringa ir drauge tylia jėga, kuri leidžia numirti šiai žemei, tai ta pati žemė mirdama apsiglėbs savo milžiniškomis rankomis, ir jie abu drauge įsijungs į dieviškąją Pilį”.

„Le milieu divin” - „Dieviškoji terpė”, tai klasikinis šiuolaikinis dvasingumo veikalas, kurį Tejaras parašė 1927 metais, o buvo išleistas tik-

tai... 1957 metais. Apybraiža "Le Prêtre", parašyta 1918 metų birželį Šiucengrabene, pasirodė tikrai 1965 metais. Jau 1916 metais Tejaras, perskaitęs H. Barbuss "Le Feu" (Liepsna), savo dienoraščiui patikėjo tokią maldą: "Jėzau, duok mums kunigų, iki kaulų sąnarių tokių žmoniškų, kaip Tu, kurie tikrai kentėtų dėl žemės kančių, tokių, kurie būtų nuoširdžiai jautrūs ir nesudrebėtų prieš iškilusias jiems Laiko ir Pasaulio viliones... Kunigas yra ne tas, kuris tik rituale pasinėres vegetuoja, kurio veikla ribojasi tik bažnyčios pastatų ir sakramentų padalinimu ar pasinėrimu į medžiaginius rūpesčius, susijusius su bažnyčia... Kunigas, tai tas, kuris pirmas tarp žmonių, - tai toks, kuris tvirtai įsikimba į tikrovę, pilnas įkvėpimo, kad tą tikrovę perkurtų, ją praturtintų, ją išskleistų. Kunigas - tai pavyzdys" ("Dienoraštis").

Tejaras ir patsai vykdė šitą neatidėliotiną Kunigo užduotį. Jis buvo ir pasiliko aistringą advokatu Žmogaus Fenomeno par excellence - Jėzaus Kristaus advokatu. Tejaras pamėgino nupiešti tokį Dievo įvaizdį, tokį paveikslą kuris nebūtų toks... infantilinis, o kuris atitiktų dabartinį mūsų pažinimą. Dievas, kurį Tejaras taip mylėjo ir taip buvo Jam pagarbus, visai nebuvo jam panašus į nesuvokiamą valdovą... Kaip visiems tikintiesiems, taip ir Tejarui iš tikrųjų Dievas yra asmeninis Dievas. Jis yra Tas, Kuris yra "... apakinantis Centras, negailestingas kaip pasaulis ir šiltas kaip gyvenimas! Tu, Kuris esi baltas ir skaistus, kaip sniegas, ir Kurio akys, kaip ugnies liepsna, Kurio kojos spinduliuoja, kaip išlydytas auksas... Tu, Kuris savo rankose žvaigždes laikai... Tavęs šaukiasi mano siela, trokšta Tavęs taip nenumaldomai, kaip ir visas Universas. Tu esi tikrasis mano Valdovas ir mano Dievas" (Visatos himnas).

Kokia nepaprasta viltis ir koksai sielos turtingumas! Būtų galima susidaryti įspūdį, kad tėvas Šardenas supaprastino žmonių universo įvaizdį savo įkvėpime ir mistiniame optimizme ir kad jis neatsižvelgė į nuodėmę ir į objektyviai egzistuojantį blogį. Ne, ne, jis to nepraleido pro

savo skvarbų žvilgsni: "Jeigu šiose mano mintyse būtų ieškoma tik tam tikros žmogiškos idilijos, o neižiūrime kosminės dramos, kurią aš norėjau aptarti, tai tasai visai nieko nebus supratęs" (t.p.).

Tėvas Tejaras buvo gerai pažinęs ir nusi-vylimus, ir baimę - nerimastį, ir depresiją, ir nuodėmę. Jis visai iš arti patyrė pikta, jis pergyveno piktus žmonių išpuolius prieš save patį ir kitus nešvarius, beprotiškus jų darbus bei piktnaudžiavimą žmogaus laisve: tačiau lygiai įmanoma, kad blogis auga vienodai drauge su gėriu pagal tą patį dėsnį, kuris veikė ir praeityje be išimčių ir kuris taip pat pasieks savo aukščiausiąjį tašką pabaigoje. Tik, žinoma, ypatinga ir nauja forma" (t.p.).

Tejaras kvietė žmones pasitikėti ta Jėga, kuri garantuoja pasaulio pažangą. Toji Jėga - tai tikėjimas gyvąja Meile, be Kurios visos natūralistinio humanizmo pastangos tėra šaltas atšiaurumas. Štai kodėl labai svarbu įsigyti "gyvenimo džiaugsmo". Tai daug svarbiau, negu tik turėti idealą. Būtent "tikėjimas - tvirtas tikėjimas ir vis nuolatos stiprėjantis tikėjimas. Žinojimas, kad mes esame ne kokie nors vergai ar belaisviai. Žinojimas, kad yra išeitis, kad kažkur anapus visų mirčių yra oras, yra šviesa, yra meilė. Reikia tai žinoti ir reikia tuo tikėti be iliuzijų bei fikcijų. Jeigu mes nenorime uždusti savo būties materijoje, tai mums privalu, mums būtina tai žinoti" (Le gout de vivre - Gyvenimo skonis).

Štai kodėl mes tikime ir laukiame, kad krikščionija būtų naujai persiorientavusi, kad ji būtų atsigavusi, kad ji būtų labai nuoširdi. Tejarui, jo mąstysenai, niekas nevadovavo, niekas neįtaigavo. Jis laikėsi asmeninės savo gyvenimo linijos, jis gilino savo tikėjimą Dievu ir pasauliu. Visiškai suprantama, kodėl jis savo ieškojimuose vis labiau tolo nuo raidiškos tikėjimo į Dievą sampratos, nuo tų sustabarėjusių evangelizacijos metodų, kurie slegia išorinę Bažnyčios saviraišką.

"Kartais aš pajuntu, kaip stipriai mane slegia tokia smaugianti, dusinanti katalikiškoji at-

mosfera ir jaučiu, kaip mano sielą slegia Bažnyčios Kūno svoris... ir tada mano sieloje ima kibirkščiuoti sukilimo žaibai. Tai šlovingas džiaugsmas tokio sukilimo prieš visa tai, prieš tą sustingimą, džiaugsmas, kuris užgniaužia kvapą... Kaip mielai aš dabar susitikčiau su šventaisiais Igancijum ar Pranciškom Asyžiečiu, kurie taip reikalingi mūsų laikams! Sekti Kristumi laisvu, dar niekieno nepramintu keliu, skatinamam savo laikmečio religinio gyvenimo pilnatvės! Štai, kur mano didžioji svajonė!” (Lettres intimes de Teilhard de Chardin a Hugue Valensin, Bruno de Solange, Henri de Lubac).

1055 metų balandžio 10 diena. Niujorkas. Šis Velykų rytas buvo sklidinąs jauno pavasario žalumos. Ore tvyrojo džiaugsmas, kiekvienoje bažnyčioje džiaugsmingai skambėjo varpai. Gatvės ir alėjos buvo pilnos žmonių, kurie savaip šventė šį Prisikėlimo Įvykį. Tėvas Tejaras priešingai, negu buvo įpratęs, tą dieną patraukė į Saint Patrick katedrą, kad dalyvautų su visais žmonėmis šventinėse Mišiose, nes jis - draugas visiems žmonėms.

Po pietų, draugams pakvietus, jis kartu su jais nuėjo į koncertą, o pavakary, kaip įpratęs, su visais išgėrė po puodelį arbatos. Ir šią akimirką įvyko... “Aš nieko neatsimenu! Vienuolis kunigas, administravęs Aveniu parko jėzuitų kolegiją, jam suteikė ligonių sakramentą. Po keleto minučių įžengė gydytojas, kuris greit konstatavo mirtį. Viskas baigėsi. O prieš savaitę tėvas Tejaras buvo išsitaręs: “Aš mielai norėčiau mirti šv. Velykų dieną!...”

Tuo metu aš buvau Čikagoje. Man buvo tuojau pranešta apie jo mirtį. O aš dar buvau tikėjęsis pasimatyti su savo niekuo nepalygina-

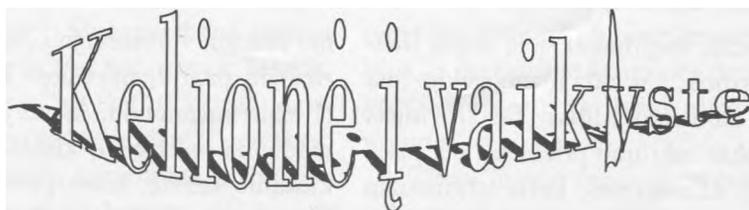
mu draugu, vyresniuoju broliu, bet pagal amerikiečių paprotį mirusiojo kūnas buvo tuojau išvežtas balzamuoti. Aš vėl jį pamačiau tik pirmadienio vakare. Jo kūnas ilsėjosi baltai išklotame karste, buvo pašarvotas privačioje kolegijos tėvo koplyčioje. Jis gulėjo tiesus, rankas sunėręs ant kryžiaus.

Kitą dieną Velykų antradienį, 9 valandą, vyko gedulingos pamaldos. Baltai apsirengę Šv. Ignaco kolegijos tėvai pusračiu stovėjo antrajame bažnyčios aukšte, o pati bažnyčia buvo tuščia. Joje buvo susirinkę tik dešimt ištikimų jo draugų. Nieks negiedojo, nebuvo jokių atsisveikinimo kalbų, nei pamokslų, nei muzikos. .. Tėvo Emanuelio de Breuvery celebruojamos Mišios praėjo slegiančioje tyloje. 9 valandą 40 minučių viskas buvo baigta. Kadangi kolegijos rektorius buvo labai užimtas, tai negalėjo nei mirusiojo palaikų į kapus palydėti. Mirusiojo palaikus palydėjome tik aš ir vienas eilinis broliukas. Palydėjome į jėzuitų kapines 100 km nuo Niujorko.

Diena buvo labai ūkanota ir šalta. Dėl pastovaus lietaus tą dieną žemė buvo pažliugusi. Kol kas nebuvo įmanoma net kapo iškasti, todėl karstas laikinai buvo patalpintas į stovinę. Vienintelis gėlės žiedas, dar Niujorke gautas, simbolizuojantis vienos draugės palankumą mirusiajam, ir nieko daugiau!

Tėvas Tejaras de Šardenas mirė taip, kaip jis ir buvo norėjęs - toloje ir neturte: “Su nuolankumu patikiu Tavo, o Jėzau, paskutinius savo veiklos metus ir savo mirtį. Neleisk jų apriboti ir sugadinti, apie ką aš ir svajoju Tavęs siekdamas. Pačiu veikliausiu būdu baigti gyvenimą Kristaus Omegos garbei - tai malonė, tai visų didžiausia Malonė...”

Vaidotas Nevardauskas

Buvo nuostabus vasaros rytas. Pievos, upė, miškas horizonte - viskas dar skendėjo rūke. Pirmieji skvarbūs saulės spinduliai lyg voratinklį plėšė rūko audeklą. Pamažu ryškėjo mistiniai reginiai. Galėjai žiūrėti baltas pasakų pilis, ilgakarčiais žirgais kinkytas karietas, melsvais besiplaikstančiais šydais liaunus kūnus apsivijusias laumes... Toks buvo pirmas mano rytmetis Gimtinėje. Pirmas po labai ilgo išsiskyrimo. Prabėgo dešimt gražiausių žmogaus gyvenimo metų, kai berniukas virsta jaunuoliu, maža mergaitė - nuotaka. Tačiau nei atstumas, nei laikas nepakeitė širdies. Buvau toks pat vaikiškai naivus it tyras. Vėl buvau vaikas.

Tiesa, grįžau dar vaikas, bet keliu savojo kaimo nuėjau netoli. Ne dėl to, kad neskubėjau. Tiesiog negalėjau kitaip. Vis nuklysdavau nuo kelio į pievas, į paupį, į pušynėlį. Viskas buvo lyg ir taip pat, bet aš jaučiausi lyg antrą kartą gimęs. Į ilgesio išdegintą sielą iš naujo reikėjo surinkti gimtosios žemės kvapus, garsus, spalvas. Klaidžiojau ir klaidžiojau pievomis, virpinau plonas smilgų stygas, delnais glosčiau vešlią vasaros žolę. Norėjosi prisiglausti prie kiekvieno medžio, išbučiuoti beržų kasas. Neprisimenu, kada nuovargis pakirto kojas. Kritau aukštiełnikas į šviežiai sukrauto šieno kupetą.

Svaigino džiūstančio šieno kvapas. Graudžią melodiją smuikavo žiogai. Jie grojo tik man - vieninteliame sugrįžusiam. Ačiū jiems. Švelni muzika ramino sielą, ir aš prisnūdau.

Nubudau anksti. Saulės spinduliai jau glostė medžių viršūnes. Saule, kaip tavęs ilgėjausi. Nejaugi tu mane taip švelniai sutinki, nepamiršai?

Pakylu iš kvepiančio guolio. Upelyje nusi-

prausiu veidą, rankas, ir į kelią. Jau einu, bet keistas tas ėjimas. Negaliu patikėti, kad tai ne sapnas. O jeigu atsibusiu - ir viskas išnyks kaip mirazas? Krūpteliu. Virš galvos pasigirsta vėjo šniokštimas. Jis vis artėja, ir netikėtai prie pat mano kojų parpuola balandis. Čia pat klastingai pritupia paukštvanagis. Juk tai pagalbos šaukšmas! Balandis pasirinko mane savo užtarėju. Priklaupiu, pakeliu jį, širdelė spurda mano delnuose. Paukštvanagis, supratęs, kad pralaimėjo kovą, nusipurto dulkes, susitvarko plunksnas ir nuplasnoja. O balandėlis? Jis baukščiau žiūrėjo man į akis lyg klaustų, ar aš tikrai geresnis už tą, ką tik nuplasnojusį. Atsargiai priglaudžiu balandį prie krutinės ir paglostau galvelę. Nebijok, aš tavęs nenuskriausiu. Ir kaip galėčiau, juk pats ką tik ištrūkiau iš dar baisesnio maitvanagio nagų.

Manojo vanago būta daug žiauresnio. Jis užkapojo šimtus tūkstančių tokių kaip aš, tame tarpe ir mano tėvelį. Buvau septynerių, kai paskutinį kartą jį mačiau. Jį nubaudė už meilę. Taip, už meilę! Mano tėvelis, kaip ir tu, pilkas paukšti, mylėjo žydrą padangę, savo žemės lopinėlių, o labiausiai, žinoma, mus - savo vaikus. Po jo mirties mano mamytė, aš ir mano jaunėnėsis brolis buvome išvaryti iš savo namelių ir išvežti už tūkstančių kilometrų. Mes taip pat buvome pasmerkti mirti. Bet išgyvenome. Aš visada maniau ir manysiu, kad kiekvienas turime savo angelą sargą. Kaip kitaip paaiškinti stebuklą, kad po tiek metų, po tiek vargo, ligų ir kančių vėl stoviu savo gimtojoje žemėje.

Taip toli nuklydau mintimis. Reikėtų eiti. Manęs turbūt laukia seneliai. Nors vargu, ar laukia? Suprantu tave, balandėli, tu turbūt norė-

tum skristi, bet prašau, nepalik manęs dabar. Aš tiek daug dar noriu papasakoti. Tu - likimo man atsiųstas draugas. Palengvink man širdį - išklausk. Tikrai nenuskriausiu tavęs. Kalbu ne žodžiais, širdimi. Paukštelis, lyg suprastų mane - nurimsta. Mudu pamažu nueiname vieškeliu. Tuo pačiu vieškeliu, kuriuo vaikystėje ėjau į mokyklą.

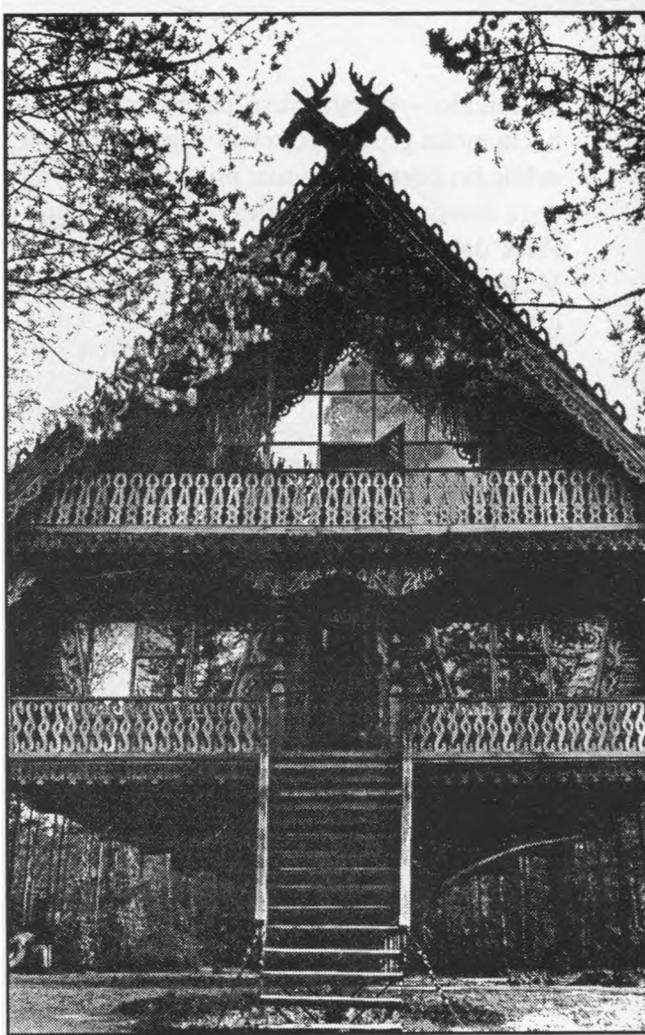
Mokykla buvo tolokai - miestelyje, maždaug trys kilometrai kelio nuo namų. Kaip smagu buvo eiti į mokyklą žiemą. Avėjome klumpėmis, todėl nereikėjo nei slidžių, nei pačiūžų. Tiesa, labai jau neilgai tas apavas tverdavo, bet nei vienas kalnelis pakeliui į mokyklą nelikdavo neaplankytas. O jau grįžtant... Grįžtant visai pamiršdavome ir namus, ir laiką, ir klumpes. Gaudavome grįžę pylos, bet vis tiek negalėdavome susitūrėti. Kai nebetverdavo klumpės, vietoj rogučių panaudodavome medines kuprinėles. Ir mokytoją dar prisimenu - toks aukštas, akiniuotas.

Lietuviškai mokslus ėjau tik ketverius metus. Sibire vėl teko pradėti iš naujo, tik jau rusiškai. Ten ir baigiau septynmetę, paskui įstojau į Irkutsko Dailės mokyklą. Būtent ten, tolimame Sibiro mieste, mane ir pasiekė nelaukta žinia: aš laisvas! Nebegaliu tiksliai nusakyti, ką tada jaučiau. Rodėsi, išaugo sparnai. Norėjosi tuoj pat išskleisti, pakilti ir skristi, skristi... Kad tik greičiau į vaikystės legendų ir pasakų šalį.

Tu, balandėli, gal niekada nebuvai taip toli nublokštas ir atkirstas aklina siena? Tu - paukštis. Tu turi sparnus. O aš buvau bejėgis. Viskas ką turėjau - tik nenumaldoma, neišmatuojama, iki skausmo gili meilė Lietuvai.

Nebesulaukiau vakaro. Neatsisveikinau nei su mamyte, nei su broliu. Jiedu gyvena toli nuo mano mokyklos - taigoje. Nebegalėjau gaišti, deginte degino ilgesys.

Geležinkelio stotis... Kažkoks traukinys... Nesvarbu koks - svarbu į ten, į Lietuvą. Be bilieto, be maisto, be pinigų. Viskas nesvarbu - juk dunda ratai, jau dunda...

Miško muziejus “Grios aidas” prie Druskininkų.

Algimanto Kezio nuotr.

Be galo ilgai dundėjo ratai. Pro vagono langus slinko kalnai, upės, miestai, miškai, didžiuliai tiltai. Žiūrėjau pro langą plačiai atvertomis akimis, bet tie vaizdai nevirpino širdies. Viskas buvo svetima. Mintimis ir visa siela jau buvau gimtinėje.

O šiandien aš tikrai čia. Ir jau visai nebetoli iki senelių namų. Už posūkio - senieji dvaro rūmai, apipinti įvairiausiomis legendomis. Norėčiau užsukti, bet tuomet dar keletą dienų negrįšiu namo - tiek daug čia prisiminimų. Sąmoningai praeinu dvarą. Štai ir senelių šilas. Kaimo gyventojai jį vadino “Gyvatyne”. Ir ne

be reikalo - gyvatė buvo dažnas svečias ir bočių moliu grįstoje pirkelėje. Šile taip tankiai sužėlę bruklienėjai, gausiai pribarstyta mėlynų uogų karolių. Svaigsta galva nuo gailių kvapo. Prieš daugelį metų šiame šile kasė durpes. Mano senelis buvo vyriausiasis šio darbo organizatorius. Aš irgi buvau jo pagalbinikas. Labai didžiavausi, kad ir man buvo leista varyti arklius, kurie suko durpių gamybos sraigta. Saulė negailestingai kepindavo, skaudžiai geidavo gyliai, kamuodavo troškulus.

Bet sustoti nevalia - sustosiu aš - sustos gamyba. Jaučiausi esąs be galo reikalingas ir nepamainomas.

Senelis nedirbdavo - papsėdavo pypkę ir prižiūrėdavo, kad sklandžiai vyktų darbas.

Palieku šilą. Liko paskutinė svarbi kelio atkarpa - bažnyčia ir senos kapinaitės. Vėl virpa širdis. Prisimenu, kaip jaudindavausi, kai sekmadieniais patarnaudavau šv. Mišioms. Altorius buvo toks aukštas - man sulig smakru, ir taip bijodavau, kad neišmesčiau iš rankų šv. Evangelijos. Visada neapsakomai jaudinausi per Mišias. Choras, vargonai, žvakių jūra, svaiginantys smilkalai - visa tai sukurdavo nenusakomą dvasios pakilimą.

Ach, visai pamiršau tave, balandėli. Turiu tesėti savo pažadą. Pametėjau paukštį į padangę ir mintyse linkiu jam laimės. Balandėlis nuplasnoja link girios.

Laikas ir man pagaliau į namus. Jie čia pat, už posūkio. Jau matau. Taip, tai tas pats mažas namelis. Tik gal kiek pritūpęs ir gonkelės apgriuvusios. Liūdniau atrodo iš molio plūktas tvartelis - jo sienos kur ne kur kiaurai įgriuvusios. Ir stogelis skylėtas. Iš karto nesuvokiau, kad kažkas vis dėlto ne taip. Pagaliau suprantu - nėra medžių. Kas išdrįso pakelti ranką prieš seną ažuolą, kas išdraskė mano obelyną? Skaudžiai nudiegia širdį. Skruostu nurieda ašara.

Atsargiai beldžiu į duris - tylą. O kas, jeigu senelių nėra? Bet ne - virsteli durys. Matau

giedrą senelės veidą. Ji žiūri į mane ir klausia, kokių aš reikalų. Virpėdamas iš susijaudinimo aiškinu, kas esu. Nerišliai pasakoju, kodėl esu vienas, kad mama su broliuku dar liko Sibire. Kol aiškinuosi, tarpdury pasirodo senelis. Nebereikėjo žodžių, dabar kalbėjome akimis. Prispaudė senelis mane savo glėbyje ir ilgai nepaleido, paskui abu pravirkome.

Žinoma, vėliau buvo balta linine staltiese užklotas stalas, buvo gardžios lietuviškos vaisės. Ėjo giminės, draugai, visi verkėme, šnekėjome ir vėl verkėme. Pagaliau šioje senoje senelių gryčioje po dešimties ilgų metų aš vėl buvau lietuvis. Ne "čehocas," ne "liaudies priešas," ne "fašistas" - o lietuvis.

Žinoma, ir Tarybų Lietuvoje manęs niekas nelaukė. Man buvo uždaros daugelio aukštųjų mokyklų durys. Aš turėjau "dėmę" - negarbingą praeitį. Bet aš niekada neslėpiau savo vaikiškos praeities.

Tada man svarbiausia buvo, kad turiu namus - senelių sodybą. Kol grįžo mama su broliu - man tai buvo vieninteliai brangiausi namai. Kur aš vėliau besimokiau, kur tik buvau keliavęs, - visada ten skubėjau. Ten nešiausi savo džiaugsmus ir ašaras, nuoskaudas ir meilę.

Dabar aš pats esu senelis - turiu anūką. Iki šiol nesuprantu, kodėl mes taip nebranginame savo namų. Kodėl laimės ieškome kitur - kažkur už vandenynų. Argi būtina pirma prarasti, kad suvoktum, kaip tai buvo brangu? Ar galima siekti gerovės nematant aplinkinių skriaudų ir ašarų, atsižadant savo artimųjų ir draugų?

Šį laišką norėčiau baigt šv. Pranciškaus Asyžiečio kreipimusi į Kristų:

"Mokytojau, padaryk, kad aš trokščiau kitus paguosti, o ne pats būti guodžiamas. Kitus suprasti, o ne pats būti suprustas, kitus mylėti, o ne pats būti mylimas, nes kas duoda - gauna, kas atleidžia, tam atleidžiama, kas miršta, tas gimsta amžinai gyventi".

Gėlės ir evangelizacija

Bernadeta Miliauskaitė-Harris

Viena įdomesnių vaikų knygų anglų kalba yra "Miss Rumphius" parašyta Barbara Cooney. Joje maža mergaitė pasakoja apie savo protetą panelę Aliciją Rumphius. Būdamą maža mergaitė, Alicija norėjo būti kaip jos senelis ir užaugus keliauti į tolimus kraštus, o senatvės dienas praleisti prie jūros. Senelis tam pritarė ir pridėjo dar vieną uždavinį, kurį Alicija turės atlikti savo gyvenime. Tai yra atrasti būdą padaryti pasaulį gražesnį. Alicija užaugo, ir ją visi vadino panele Rumphius. Išpildė jos norus apkeliauti pasaulį ir gyventi prie jūros. Galvojo, kaip atlikti trečią senelio uždavinį.

Prie namelio pasodino jos mėgstamiausias gėles - lubinus. Keitėsi metų laikai. Po sunkios žiemos atkeliavo pavasaris. Išėjus pasivaikščioti, panelė Rumphius perėjo per kalnelį. Nustebo, pamačius rausvus, mėlynus ir violetinius lubinus žydint. Vėjas ir paukščiai atnešė sėklas iš jos darželio. Parskubėjus namo, užsakė lubinų sėklų. Kiekvieną kartą, kai išėjo pasivaikščioti, prisipylė pilnas kišenes sėklų ir jas visur sėjo. Ateinančiais metais aplink miestelį laukai sužydėjo lubiniais. Visi džiaugėsi jų grožiu, ypač panelė Rumphius, nes pasiekė savo tikslą padaryti pasaulį gražesnį.

Ši pasaka paskatina pagalvoti, kaip mes galime padaryti pasaulį gražesnį. Lietuviai myli gėles ir žino, kad tai vienas iš geriausių būdų. Vaisiai ir daržovės maitina kūną, o gėlės maitina sielą. Jų gausumas ir įvairumas primena Dievo gerumą. Augindami gėles, prisijungiamo prie garbės, kurią jų grožis suteikia Dievui.

Katalikai turi prisiminti kitą svarbų uždavinį - tai yra evangelizacija. Šventasis Tėvas ragina mus nebijoti liudyti Kristų ir padėti broliui ar sesei atrasti Jį, kuris yra kelias, tiesa ir gyvenimas. Galima sujungti šiuos tikslus į vieną ir evangelizuoti su gėlėmis. Pastatyta Šv. Jėzaus

širdies statula tarp gražių gėlių gali paskatinti praėivį ar kaimyną pamąstyti apie Dievą ir padėkoti už viską, ką Jis mums davė - nuo didžiausios dovanos, Jo Sūnaus, iki mažiausios gėlytės.

Gėlės primena Jėzaus žodžius, kurie moko nesirūpinti žemiškais dalykais: "Ir kam gi taip rūpinatės drabužiu? Pasižiūrėkite, kaip auga lauko lelijos. Jos nesidarbuoja ir neverpia, bet aš sakau jums: nė pats Saliamonas visoje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs, kaip kiekviena iš jų. Jeigu Dievas taip aprenčia laukų gėlę, kuri šiandien žydi, o rytoj metama į krosnį, tai argi jis dar labiau nepasirūpins jumis, mažatikiai? Todėl nesisielokite ir neklausinėkite: 'Ką valgysime?' arba: 'Ką gersime?' arba: 'Kuo vilėsime?' Visų tų dalykų labai vaikosi pagonys. Jūsų dangiškasis Tėvas juk žino, kad viso to jums reikia. Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisybės..." (Mt 6,28-33).

Dar nuostabiau pamatyti, kaip toks grožis atsirado iš mažos sėklelės. Jėzus mokė: "Jei kviečių grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos daug vaisių. Kas myli savo gyvybę - ją prazudys, o kas nekenčia savo gyvybės šiame pasaulyje išsaugos ją amžinajam gyvenimui" (Jn 12,24-25). Žmogaus dvasinis gyvenimas, kaip sėkla, turi galimybę išsivystyti ir paversti sielą į gražiausią gėlę, jei pamiršta apie save ir pasaulio materializmą ir per maldą priartėja prie Dievo.

Atsiranda kliūčių. Jėzus palyginime apie sėją (Mt 13,18-22) išaiškina jas - pagundos, persekiojimas, pasaulio rūpesčiai ir turto apgaulės. Taip kaip sėkla nugali visokias kliūtis išaugti, tai ir žmogus, išgirdęs Dievo žodį ir pasiryžęs sekti Jį, taps Jo didžiosios meilės skleidėjas.

Tikėjimas Dievu ir Evangelija

Kun. Petras Linkevičius

Tikėjimas anuomet ir dabar

Ką reiškia Kristų “tikėti”? Tai reiškia Jį savo valia priimti, reiškia atsiverti Jam dvasia, pajusti širdimi, tai reiškia Jį įsisavinti. Tačiau žmogus yra laisvas kvietimą priimti, ar ne. Ir kai žmogus nenori - Dievo viešpatija, Meilės viešpatija prieš žmogų užsisklendžia tamsos siena. Ir žmogus nenori tos laisvės, kurią Kristus atnešė, to išlaisvinimo nuo blogio, nuo pikto. Šita laisvė turėjo būti nupirkta brangia kaina. Ir mes sakome, jog Kristus mus “atpirko”. Šis visas Jėzaus gyvenimas su baisia ekzekucija - tai brangus aktas, kuris vadinamas “Atpirkimu”.

Žmogus, būdamas sutvertas panašiu į Dievą, turi būti kūrėju, tvarkos nešėju, šviesos nešėju, tiesos skleidėju, meilės dalintoju. O tuomet, kai jis apsilaidžia - jis pasilieka anoj pasėj dieviškojo plano, jis paneigia savo Dievo jam užbrėžtą būtį, žmogiškąjį buvimą. Štai kodėl, nekurdamas gėrio, nekurdamas dieviškosios viešpatijos - meilės viešpatijos, jis savo pasyvumu pats save pasmerkia.

Tikėjimo sąvoka, lyginant ją su bibliinių laikų žydu bei Naujojo Testamento tikėjimo sąvoka, šiandien yra labai pakitusi. Žodis “tikėjimas” yra kilęs iš hebrajų kalbos žodžio *aman* šaknies. Tai reiškė - būti tvirtam, būti tikram, būti įsitikinusiam. Biblinėje mąstysenoje pats Dievo egzistavimas nėra “tikėjimo” objektas šiuolaikine prasme, atseit, tokio “tikėjimo” prasme, kuris nesugeba nei pateisinti, nei pagrįsti. Biblinėje mąstysenoje Dievo egzistavimas yra pažinimo (iada) objektas nuo pat kūrimo pradžios. Tuomet tikėjimas - tai ne aklas ar neprotingas, ar “viršprotingas” pritarimas. Tikėjimas anuomet - tai žmogaus proto pritarimas, prisidėjimas prie Dievo tiesos, kuri pasireiškė istoriniais ir empiriniais ženklais. Bibline prasme tikėjimas - tai žmogaus proto pritarimas, tai suvokimas, tai mąstymo būdas - visiška bet kokio iracionalumo priešingybė.

Biblinėje tradicijoje to pažinimo, to suvokimo prašoma maldos metu nes pagal Biblijos metafiziką - viskas iš Dievo. Tas protinis suvo-

Negalima pamiršti Jėzaus Motinos Marijos, kurios garbei paskirtas gražiausias metų laikas - gegužės mėnuo. Galima turėti darželį jos garbei. Yra daug gėlių, susijusių su Marija. Baltos gėlės primena jos džiaugsmus, raudonos - jos skausmus, o geltonos - jos garbę. Tad galima sodinti lelijų, rožių ir auksaziedžių tarp kurių stovėtų Marijos statulėlė.

Gėlės taip pat primena Marijos paėmimą į dangų. Pagal tradiciją, kai Marija buvo paimta į dangų, jos karste liko tik gėlės. Lietuvoje buvo graži tradicija tą rytą nešti gėlių į bažnyčią, kad kunigas jas pašventintų. Svarbu išlaikyti šią tradiciją ir iševijios lietuviškose parapijose.

Dievas atskleidė save žmogui darželiuose - Edene ir Gersemanėje. Galima pasodinti biblinį darželį su gėlėmis ir augalais, kurie paminėti Šventajame Rašte. Yra gerų informacinių knygų, kurios išaiškina tų gėlių prasmę ir kaip jas auginti. Tai geras užsiėmimas šeimoms su augančiais vaikais. Vaikai susipažins su Šventuoju Raštu ir išmoks gerbti bei dėkoti Dievui už Jo žmogui duotas gėrybes.

Šventasis Tėvas vis kartoja: “Nebijokite!” Šiais laikais, kai Bažnyčia iš visų pusių puolama, Dievas ir Marija išjuokiami, visai išveidžiami ir jų meilė žmonijai išniekinama, būkime tvirti mūsų tikėjime ir nebijokime jį apginti. Pasodintas darželis Jėzui ir Marijos garbei teliudija mūsų tikėjimą, meilę ir tepadedą tai įdiegti į kitų, ypač mūsų vaikų, širdis.

kimas - tai Dievo dovana, bet tai priklauso ir nuo paties žmogaus. Išmintis yra dorybė, o neišmintingumas - jau nusikaltimas. Žmogus yra laisvas elgtis išmintingai ir už tai jis atsako. Tvirtas tikėjimas, paremtas išmintimi, yra giriamas, nes tai gyvenimas tiesoje.

Pagal tai, kaip šiandien sąmoningai ar nesąmoningai piktnaudžiaujama tikėjimu, aiškiai matome, kaip toli mes esame nuo bibliinių laikų sampratos, kaip labai ši samprata yra iškreipta, pakeista, sudarkyta. Daugeliui net tų, kurie save laiko tikinčiais, Dievo buvimo idėja, tikėjimo objektas yra grynai fideistinis.

Visa dogmatika ir Apreiškimo faktas, kuriu toji dogmatika šiandien pagrįsta, yra tai savanoriškas ir aklas prisidėjimas. Tikėjimas yra atskirtas nuo tiesos, kuri turėtų būti jo tikrasis objektas. "Gyventi tiesoje!" O tikėjimas nūdiene prasme pats jaučiasi bejėgis pasiekti tą tiesą, kurią jis tiki. Biblinė tikėjimo samprata sunyko, protas nuo tikėjimo tapo atskirtas. Šiandien Dievo idėja yra iškreipta ir sukarikatūrinta. Pagaliau ir pats žodis "tikėjimas" vartojamas bet kuria proga, ar reikia, ar nereikia - ir žodžiu, ir raštu.

Už "tikėjimo" labai mėgsta užsikabinti ir šiuolaikinis ateizmas. Pirmiausia šiuo žodžiu suprantama kokia nors tikyba, praktikuojama religija, kuri laikoma antgamtine. Bet jos niekas tiksliai nežino, niekas ir negalvoja, kaip tą tikėjimo teisingumą būtų galima suprasti racionali būdu. Tai įsitikinimai, kurių nūdienis žmogus nepastebi, nesugeba nei pateisinti, nei pagrįsti. Tai reiškia, jog šiuolaikinio žmogaus mąstysena nemano galinti įrodyti teisingumą to, kuo jis sakosi "tikis". Taigi šia prasme "tikėjimas" šiandien nėra aklas įsitikinimas. Jis nūdienei mąstysenai yra priešingas pažinimui, suvokimui, protui. Mažų mažiausiai, jis bent sukelia abejonę: jeigu kuo nors tiki, tai todėl, kad nesi "tikras". Jeigu gi esi kuo nors tikras, tai nesakai, kad "tikiu", bet sakai "žinau".

Kristus yra tasai Asmuo ir Dievas kartu, ir Jo Asmuo viršija bet kokio asmens didybės mąstą. Ši Būtybė, tiesa, yra "kaip mes, visame lygi", tačiau šios Būtybės šaknys yra Dieve.

Jėzaus pergyvenimo ir Jo likimo jėga apima visą kūriniją. Kristus yra tasai didysis kertinis akmuo, ant kurio rymo visa mūsų žmogiškoji būtis, kuri yra apspręsta išeiti iš savęs ir būti kituose. Jis virto žmogaus meilės objektu, kad prisiėmė žmogaus buvimą, pačią niekingiausią gyvenimo pabaigą - egzekuciją ir mirtį.

Kristus laimi žmogaus širdį tuo, kad žmogui pats save atiduoda. Jis išeina iš savęs, kad įeitų į žmogų. Ir žmogaus prigimtyje yra giliai įdiegtas polinkis "išeiti iš savęs" ir "įeiti į kitus". Žmogus, išeidamas iš savęs, t.y. kitą mylėdamas, savo buvimą subendrina su dieviškąja asmenybe.

Evangelija perpinta tikėjimu, meile, viltimi

Tikėti Dievą - tai reiškia tikėti gėriu. O tai ne kas kita, kaip savo protu būti atviru tikrovei ir tam gėriui nusilenkti. O nusilenkti gėriui - tai reiškia pačiam pasidaryti gėriu. O pačiam pasidaryti gėriu - tai reiškia save atiduoti kitam, nes gėris plinta, kai jis išeina iš savęs ir save kitam perteikia. Žmoguje gėris yra ne kas kita kaip meilė. Nusilenkti gėriui giliausia prasme reiškia mylėti. Tai gali padaryti tik tas, kuris yra atsigręžęs į kitus, Jeigu meilė yra išėjimas iš savęs ir apsistojimas kitame, tai savaime ji niekur negali sustoti ir nurimti. Ji gali nurimti tik šitame Dievažmogio buvime, kurio reiškėjas ir nešėjas yra Kristus.

Meilė Kristui yra Dievo pažinimo pagrindas ir sykiu pagrindas santykiui su Dievu, arba religijai. Su Jėzumi, su Kristumi prasideda naujoji būtis, prasideda krikščioniškumas. Vienas dalykas yra Dievą surasti protu, ir kitas dalykas yra Jį priimti širdimi ir Jį pamilti. Nemylinti būtybė su Dievu nesantykiauja. Meilės praradimas - tai praradimas santykio su Dievu.

Žmoguje išsiskiria dvi priešingybės - meilė ir savęs meilė, arba savimeilė. Tai dvi jėgos, einančios priešingomis kryptimis. Meilė visados yra išsiveržimas iš savęs. Kas myli, tas save perkelia į kitą. Tai žvilgsnis tolyn nuo savęs, tai šauksmas, ieškas atsiliepiamo. Būdami sukurti pagal Viešpaties paveikslą, mes savaime linkstame į savo originalą.

Dievas traukia į save mūsų būtį. Pačia esmine savo sąranga mes esame atgręžti į Jį ir nugręžti nuo savęs. Mūsų būtis visados žvelgia priekin, nes ji yra apspręsta ne pasilikti savyje, bet save peržengti, įeiti į kitą ir būti kitiems. Šitame giliausiame kitame ir glūdi mūsų būties šaltinis, mūsų būties kilmė ir jos modelis.

Meilė yra tuomet, kai kitas pergyvenamas kaip aukštesnis už mus, kaip to paties Dievo nešėjas. Kitam nešama pagalba pavirsta krikščioniškos meilės apraiška ir mus pažymi Dievo ženkle.

Kitam teikiama pagalba neturi jo pavergti. Kristaus įsakymas "gera daryti" reiškia daryti gera tuo tikslu, kad išeidamas iš savęs žmogus laimi save, gyvendamas kitame. O savimyla to padaryti negali, nes ji yra atgręžta į save. Kova su savimeile - tai kova už Dievo buvimą mumyse, už dievišką mūsų buvimo kryptį, apsišreiškiančią meile.

Štai kodėl suprantamas tas pirmas Kristaus reikalavimas ir pagrindinis reikalavimas, kurį Kristus paskelbė, atėjęs pasaulin. Tai buvo išsižadėjimas savęs. Ir pagrindinė Kristaus mokslo nuotaika - tai nukreipti savo žvilgsnį į kitą, save peržengti, save tiesiog paslėpti. O save paslėpti, save peržengti - tai reiškia ir nugalėti pašokusį pyktį, ir nekeršyti. Tai ir netrimituoti, jei kam pasisekė padaryti gera. Save paslėpti, save peržengti - tai reiškia ir save slėpti nuo žmonių akių, ir tiktai pačiam Dievui atsiskleisti. Juk reikalavimas nekaupiti turtų ir yra pastanga savo žvilgsnį pasukti nuo savęs į kitus.

Tas savimeilė yra pagrindinis žmogaus priešas. Ji ne kartą slepiasi po gerais darbais, po "išmalda", po pasninku, po malda. Savimeilė dažnai apsisvelka religijos rūbu, kad lengviau būtų palaidota pati religija. Savimyla net gali būti nepažeidęs nei vieno iš dešimties Dievo įsakymų, tačiau, jeigu jis nukreipė savo žvilgsnį nuo Dievo, kuris vadinasi artimu - reiškia jis nukreipė akis nuo pačios aukščiausios Būtybės. Tuo pačiu sulaužė patį didžiausią įsakymą. Savimyla gali kitam padėti visai ne iš širdies, ne iš meilės, o kad jam dėkotų, jį liaupsintų ar jam paklustų. Savimyla kitą padaro savęs, kaip "ge-

radario" vergu.

Juo labiau žmogus myli save, tuo labiau jis nekenčia kitų. Ir vice versa: juo labiau žmogus nekenčia kitų, reiškia, kad tuo labiau jis save myli. Savimeilė aplinkos atžvilgiu virsta absoliutine tyla. Savimyla nebešaukia ir nelaukia iš kitų atsiliepimo. Savimylas būstas yra uždaras, jis nebūna drauge. Jis būna vienas vienišas. Visa, kas yra šalia jo, jam neturi gilesnės prasmės. Savimeilė - tai Jėga atgal nuo būties. Tai jėga į save ir savimeilė savaime virsta jėga, kuri ardo mumyse panašumą į Dievą. Savimeilės apspręsta būtybė yra Dievo priešingybė giliausiu Jo paneigimu. Žmogus gali autentišku ateistu tapti tik savimeilės atveju, nes savimeilė yra griežčiausias Dievo atmetimas - ne protu, ne teorija, bet pačia savo buvimo linkme. Savimeilė yra pilnutinis ateizmas. Ji yra priešvara meilei, kaip kūrybinei jėgai buvimo linkme. Savimeilė - tai nusigręžimas nuo kitų Dievo sukurtų būtybių, panašių į Jį. Ji atkerpa žmogų nuo buvimo drauge su kitais ir uždaro jį pačiame savyje. Savimeilė - tai ne dialogas, o gilus nepralaužiamas monologas, kalba su pačiu savimi. Ji užčiaupia lūpas bet kokiam šūksniui į aplinką. Savimeilei Dievo buvimas gali būti aiškus, tačiau savo buvimo kryptimi jis Dievą neigia.

Po Nerono persekiojimų sekė Domicijano persekiojimai. Štai šitokiu momentu susidarė tokia ypatinga padėtis, iš kurios kilo Jono Apreiškimas.

Apreiškimas - tai paguoda, tai sustiprinimas, tai viltis. Toji viltis - tai, kad pasaulio Valdovas vis tiek yra Kristus, kurio rankose visa valdžia ir galia, ir kad Jis nugalės. Paguoda ir viltis tokiu būdu, kad visa, kas žemėje vyksta, yra laikina - tai pereinamasis laikotarpis, tai tik preliudas, tik įžanga į tikrąjį gyvenimą. Krikščionių supratimu, viltis glūdi ne netikėtame stebukle, o pačiame tikėjime, kuris remiasi duotu Pažadu.

O kas ta Dievo karalystė, kurion kviečia įsikūnijęs Kristus?

Toji Jėga, iš kurios Kristus buvo atėjęs pasaulin - tai dieviškoji Galia. Ir šita Galia,

kuri palaikė Kristų, buvo ta pati, kuri nužengė apaštalams. Dabar šitoji Jėga, kurioje veikė Kristus, apsiautė juos tokia pat gyvenimo sfera. Meilė viens kitam nepajėgia užgimti be Dievo įsikišimo. Štai kodėl Dievas pats save - Meilę žmonėms dovana. Tai Jo malonė. Kaip ir pati gyvybė, taip ir ši Dovana, ši Malonė niekieno iš žmonių neužsitarnauta. Į istoriją ir į kūrinių įsiveržė gyvoji Dievo jėga.

“Dievo karalystė” - tai žmonių širdžių meilės būseną. Tai ir “naujas žmogus”, tai ir “naujoji žemė”, tai ir “naujasis dangus”. Toji “Dievo karalystė” buvo neįmanoma be Kristaus įžengimo į istoriją. Kristaus įsikūnijimas atnešė galimybę į šią Dievo karalystę įeiti, patekti. Taip skelbia Jėzus, taip ragina, taip žada ir stebuklus daro... Jis aplink save sėja meilę - štai kokie Jo stebukai. Jie daromi ne kitus nustebinti, ne savo dieviškąją galią pademonstruoti, jie daromi iš meilės. Tik su Kristaus atėjimu atidengiama Dievo karalystė, Dievo viešpatija, kurią privalo kurti Jo kūriniai, apdovano- ti dievišku panašumu į Jį.

Dievo karalystė, Dievo viešpatija - tai tokia tvarka, tokia viešpatija, kur Meilei - centrinė vieta! Ir su Jėzumi iš Nazareto prasidėjo nauja era žmonijos istorijoje. Su Jo atėjimu pasitvirtino pranašų žodžiai, pasakyti apie Jį: Jis - Mesijas, pasiuntinys iš dangaus tam, kad išlaisvintų žmoniją iš blogio pančių, iš biologinio egoizmo tinklo. Tai “naujoji sutartis”, tai - “Naujoji Sąjunga” - Meilės Sąjunga, kuri realizuojama Jėzaus gyvenimu, visa Jo veikla, nepelnytai iš žmonių patirta neapykanta, žiaurumu, kančiomis, mirtimi. Dievo viešpatija, Dievo karalija - tai dangus, sujungtas su žeme, tai žmogus, paniręs ne gyvuliškuose instinktuose, o įjungtas į dievišką meilės gyvenimą Kristaus dėka.

“Viską galiu su Tuo, Kuris mane stiprina”.

Tos naujos Sąjungos su dangumi užuomazga ir buvo negausi krikščionių bendruomenė, deganti tarpusavio ir Dievo meile, toji trapi ir

Senas Svirskio kryžius Vilniaus liaudies meno muziejuje.

Algimanto Kezio nuotr.

bebaimė pirmoji Bažnyčia, kuri amžių raidoje taps visuotine Bažnyčia. Su Kristaus sudaryta sąjunga mes visi - visa žmonija tapome panardinti dieviškoje Meilėje. Paulius aeropage pasakys: “Jame mes gyvename, judame ir veikiame”. Šiuos žodžius jis pasakys apie Kristų. Paulius šioje Meilėje ir pakelia vargus bei nesėkmes, susivaldo, kitų elgesį vertina ir įspėja.

Prof. Paulius Rabikauskas SJ

1998 m. kovo 7d., Roma

Eidamas 78-uosius Romoje mirė LKMA akademikas, Vilniaus universiteto garbės daktaras, Kėdainių krašto garbės pilietis, žymus istorikas, pasaulinio masto lotyniškosios paleografijos specialistas, profesorius, kunigas jėzuitas Paulius Rabikauskas. Jis gimė 1920 m. rugpjūčio 16 d.

Gudžiūnuose (Kėdainių r.),

1933 m. įstojo į Kauno jėzuitų gimnaziją, 1938 m. - Jėzuitų vienuoliją. 1940 m. rusams okupavus Lietuvą, P.Rabikauskas studijavo filosofiją Pagryžuvy, o 1944 m., supratęs, kad savo žinių pavergtoje Tėvynėje nepritaikys, pasitraukė į Vokietiją. Čia toliau tęsė studijas ir 1948 m. buvo įšventintas kunigu. 1951 m. nuvyko į Romą, kur ketverius metus studijavo Bažnyčios

istoriją, studijas baigdamas doktoratu. Nuo 1955 m. pats dėstė Popiežiškajame Grigaliaus universitete, kurį laiką vadovaudamas Bažnyčios istorijos fakultetui, eidamas universiteto vicerektoriaus pareigas.

Prof. P.Rabikauskas SJ buvo Romos Popiežiškojo Grigaliaus universiteto Bažnyčios istorijos fakulteto kasmet leidžiamo žurnalo "Archivum Historiae Pontificiae" ("Popiežių istorijos archyvas") redaktorius. Žurnalas - 700 puslapių leidinys, einantis įvairiomis kalbomis, kuriame spausdinamos popiežių istoriją tyrinėjančios studijos. Prof. P.Rabikauskas SJ buvo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės Italijos krašto tarybos narys, ir Romos lietuvių kunigų sąjungos valdybos pirmininkas, ir Tarptautinės diplomatikos studijų komisijos narys, o 1992 m. buvo Šventojo Tėvo paskirtas Šventųjų skelbimo kongregacijos konsultantu.

Ypač ženklūs prof. P.Rabikausko SJ nuopelnai istorijos mokslui. Dar 1961 m. už mokslinę veiklą jam buvo suteiktas Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademiko vardas, 1991 m. Popiežiškoji Krokuvos teologijos akademija už Bažnyčios istorijos tyrinėjimus suteikė P.Rabikauskui SJ daktaro vardą, už didžiulį įnašą tyrinėjant Lietuvos ir Vilniaus istoriją 1994 m. profesoriumi buvo suteiktas Vilniaus universiteto Garbės daktaro laipsnis.

Didžiuliai prof. P.Rabikausko SJ nuopelnai leidžiant LKMA istorijos mokslų veikalą "Fontes Historiae Lituaniae" (Lietuvos vyskupų relikcijos Šventajam Sostui). Mums ypač brangi Lietuvoje išleista P.Rabikausko SJ

parašyta knyga "Lietuvių globėjas šv. Kazimieras" - mokslinė studija apie vienintelį (kol kas) Lietuvos šventąjį. Čia yra daug autoriaus surinktos ir originaliai pateiktos medžiagos apie Lietuvą ir šv. Kazimierą. Daugybė prof. Pauliaus Rabikausko SJ parašytų mokslinių studijų, straipsnių, veikalų dar nesuskaičiuota, laukia kitų istorikų dėmesio ir įvertinimo. Liko daug nepabaigtų darbų, neįgyvendintų planų, neišsipildžusių vilčių... Liko neužmirštas pavyzdys darbštumo, atkaklumo, sumanumo, taurumo, "įkvepiantis jį pažinėjusius mokslininkus naujiems kilniems darbams...."

*Lietuvių katalikų
mokslo akademijos
Centro valdyba*

Kai akmenys krinta iš rankų

CHIARA LUBICH

“Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį” (Jn 8,8).

Rašto aiškintojai ir fariziejai atvedė moterį, sugautą svetimaujant. Jie kreipėsi į Jėzų: “Mokytojau, ši moteris buvo nutverta svetimaujant. Mozė mums Įstatyme yra liepęs tokias užmušti akmenimis. O tu ką pasakysi?” (Jn 8,5). Jie tai sakė, spėsdami jam pinkles, kad turėtų kuo apkaltinti. O iš tikrųjų, jei Jėzus būtų sakęs prieš užmušimą, jie būtų jį apkaltinę einantį prieš įstatymą. Juk pagal įstatymą liudytojas privalo mesti akmenis į tą, kuris buvo nusidėjęs, o tada ir kiti žmonės ten tuo metu būtų turėję tai daryti. Bet jei Jėzus, užuot priešintis jų reikalavimui, patvirtintų mirties nuosprendį, tada jie galėtų įrodyti jo prieštaravimą tam jo mokymui apie Dievo gailestingumą nusidėjėliams.

Bet Jėzus, kuris nebuvo supainiotas, vėl pasilenkęs pirštu rašė ant žemės, galiausiai atsitiesęs tarė: “Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį”.

Tai išgirdę, jie vienas po kito ėmė trauktis šalin, pradėdant nuo vyresniųjų. Galiausiai liko vienas Jėzus ir ten bestovinti moteris. Atsitiesęs Jėzus paklausė: “Moterie, kur jie pasidėjo? Niekas tavęs nepasmerkė?” Ji atsiliepė: “Niekas, Viešpatie”. Jėzus jai tarė: “Nė aš tavęs nesmerksiu. Eik ir daugiau nenusidėk” (Jn 8,10-11).

“Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį”. Tais žodžiais Jėzus tikrai nenorėjo atrodyti leidžiąs daryti blogį, kaip svetimavimą. Jo žodžiai, “Eik ir daugiau nenusidėk,” aiškiai išreiškia Dievo įsakymą.

Veikiau Jėzus yra linkęs atskleisti veidmainystę tų, kurie teisia kitus, neprisipažindami, kad jie patys yra nusidėjėliai. Jo žodžiai pabrėžia gerai žinomą įsakymą: “Neteiskite kitų, kad patys nebūtumėte teisiami. Koku teismu

teisiate kitus, tokiu ir patys būsite teisiami, ir koku mastu matuojate, tokiu ir jums bus atmatuota” (Mt 7,1-12).

Tai sakydamas, Jėzus kreipiasi į tuos, kurie teisia kitus, net neleisdami jiems apeliuoti, nors jie gailisi padarę klaidą ir meldžia pasigailėjimo. Tai aiškiai rodo Jėzaus požiūrį tam, kuris buvo kaltas. Šv. Augustinas rašė: “Kai jau svetimautojos kaltintojai išėjo, du asmenys pasiliko: vienas, kuris buvo reikalingas pasigailėjimo, ir kitas patsai Gailestingumas”.

“Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį”. Kaip mes galėtume šį nurodymą konkrečiai vykdyti?

Visuose savo santykiuose su kitais, turime neužmiršti, kad ir mes esame nusidėjėliai. Mes visi buvome nusidėję; ir jei jausime, jog patys nepadarėme nieko labai blogo, mes turime gerai pagalvoti, nes nežinome, kokios skausmingos aplinkybės kitiems darė įtaką, kuri privertė juos nupulti ir labai nutolti nuo Dievo. Juk mes nežinome, ką darytume, jei būtume jų vietoje.

Tokiu atveju, mes taip pat kartais buvome nutraukę meilės ryšį, kuris vienija mus su Dievu, nes mes buvome Jam neištikimi.

Juk Jėzus, kuris tikrai buvo be nuodėmės, pirmas nesviedė akmens į svetimautoją, taip pat ir mes negalime smerkti kitų. Mes turime būti gailestingi kiekvienam, nepasiduodami blogam akstinui, kuris mus skatina smerkti kitus be gailestingumo. Mes turime išmokti, kaip privalome atleisti ir užmiršti, nesipiktinti ir neteisti. Tada galėsime padėti kitiems vėl pradėti naują gyvenimą.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Taikos Diplomatas — Dievo gyvas įrankis

Dag Hammarskjöld (1905 - 1961)

KĘSTUTIS A. TRIMAKAS

Iš spaudai ruošiamos knygos apie tikėjimo vystymąsi

Tikėjimas tada visiškai įgyvendinamas, kai Dievą pripažįstantis asmuo Jam tiek pasišvenčia, jog nuolatos suvokia tai, ko Dievas iš jo nori, ir pagal Jo norus gyvena. Tikėjimo vystymosi pasichologas H.C. Rumke aukščiausią tikėjimo fazę apibūdina taip: Dievo raginimas ir tikinčiojo atsidavimas gyvenime asmens tampa pagrindiniais dėsniais. Taip pasiaukojusių žmonių yra buvę ne tik vienuolynuose bet ir bruzdančiame pasaulyje. Čia ir pateikiame vieną tokį pavyzdį.

Dag Hammarskjöld'as - sumanus politikas ir ekonomistas, 36 m. amžiaus jau tam tampa Švedijos valstybinio banko prezidentu, o 46 m. - Švedijos ministrų kabineto nariu; dar po dvejų metų - Jungtinių Tautų generaliniu sekretoriumi, kuriuo išbuvo iki savo mirties 1961 m. Jis žuvo lėktuvo nelaimėje virš Kongo, vykdamas taikos deryboms.

Nors Hammarskjöld'as gyveno ir veikė, rūpindamasis politine taika tarp tautų, jo didžiausias rūpestis, kuriuo jis dalinosi tik su savo užrašais, buvo susitaikymas - teisingas santykis su Dievu. Ir tai jis, taip kitko, išreiškė pats viena citata: "Nėra istorijos, o tik sielos istorija; nei taikos, o tik sielos taika".

Šio politiko sielos istorijos svarbioji dalis buvo išsakyta jo užrašuose. Net reikšmingų politinių pasitarimų metu jis rasdavo laiko susimąstyti ir užrašyti tai, kas jam buvo reikšminga jo sielos ramybei. Kuo toliau, tuo labiau matėsi, kad jo tikėjimas vedė į atsidavimą Dievui.

Hammarskjöld'o biografai pastebi, kad jo dvasiniame gyvenime lūžis, užsibaigęs drąsiu Dievo atradimu, įvyko 1952-1953 m. laikotarpyje. Tuo metu jis "buvo savo viešo gyvenimo pasisekimo viršūnėje ir asmeninio nusiminimo žemiausiam taške". Pastebėtina, kad kaip tik

1953 m. jis buvo išrinktas Jungtinių Tautų generaliniu sekretoriumi.

VIDINĖ KRIZĖ. Viešumoje Hammarskjöld'as sugebėjo krizės ženklų išorėje nerodyti. Tačiau jis skaudžiai juto savo vienetvę nesukūręs šeimos, neturėjo artimesnių draugų (užrašuose išreiškė nepasitikėjimą ir nusivylimą žmonių draugystėmis). Jo viduje kryžiuosi didelė ambicija su menkavertiškumo jausmais. Ne kartą per jo sąmonę perbėgdavo savizudybės mintis. O viešuma, politinis darbas reikalavo savo - asmeniškais rūpesčiais neaptemdyto dėmesio ir aiškių sprendimų.

Supraskime: Dag Hammarskjöld'as turėjo pasirinkimą, kaip ir kiekvienas žmogus. Asmeninės ir politinės įtampos momente buvo galimybė pasirinkti "lengvą" iš gyvenimo pabėgimo kelią, ir būtų tekę pasauliui skaityti nesitikėtą žinią, kad Jungtinių Tautų generalinis sekretorius nusižudė. Tuo laikotarpiu jis įrašė į savo užrašus:

"Nuovargis atbukina skausmą, bet pabudina viliojančias mintis apie mirtį. Taip: Tas yra kelias, kuriuo esi gundomas pergalėti savo vienišumą - įvykdyti galutinį pabėgimą iš gyvenimo. - Ne! Gali būti, kad mirtis bus tavo galutinė dovaną gyvenimui! Ji neturi būti išdavystės veiksmas prieš jį".

Ir jis priduria: "Melskis, kad tavo vienišumas paspartintų tave atrasti ką nors, dėl ko gyventi, ką nors pakankamai didingo, dėl ko mirti". 1952 m. jis teberašė: "Ko prašau, yra absurdiška, kad gyvenimas turėtų prasmę. Ko siekiu, yra neįmanoma: kad mano gyvenimas įgautų prasmę".

KRIZĖS ATOMAZGA: "TAIP, DIEVE..." Palaipsniui, bet pastoviai Dag Hammarskjöld'as derinasi prie Aukščiausiojo valios. Jis ima taikytis, suvokdamas, kad, nors nenoriai, tai yra, ko jis pats prašė:

“Kada lemiamaisiais momentais - kaip dabar - Dievas veikia, tai būna su kietu tikslingumu. Kai valanda išmuša, Jis paima, kas yra Jo. Ką tu turi pasakyti? - Tavo malda, kaip žinai, tau tapo išklaudyta. Dievas tavimi pasinaudojo. Nors tai, ko Jis prašo, tau nepatinka tuo momentu. Tai Dievas, kuris pažemina tą, kurį Jis pakelia.

Prie Dievo prisiderinti mintimis įmanoma, bet kaip tada su jausmais? Ar jie klausys?

Ar ateis, ar neateis,

Diena, kai džiaugsmas tampa didis,

Diena, kai liūdesys tampa mažas?

(Gunner Ekeldf)

Ji atėjo - diena, kai liūdesys tapo mažas: Juk tai, kas krito ant manęs ir atrodė taip sunku panešti, tapo nereikšminga šviesoje tų reikalavimų, kuriuos Dievas dabar teikia. Bet kaip sunku yra jausti, kad tai irgi yra (ir kaip tik dėl tos pačios priežasties) diena, kai džiaugsmas tapo didis”.

Susitaikęs su Dievo valia, Dag Hammarskjöld’as galėjo nurimti, nors negalėjo džiaugtis. Tačiau to jam užteko, kad galėtų atsidėti darbui: viešumoje atiduoti dėmesį politiniams reikalams, o viduje toliau derinti savo valią prie Dievo.

Derinimasis prie Dievo valios ypač vyko trigubu keliu:

a) Tvirtas *pritarimas* “Taip, Dieve”, kartojamas užrašuose ir maldose, reiškė, kad jis stengėsi užmiršti save (ypač savo skaudžią vienvę) ir prisiminti Dievo reikalus, kuriuos įgyvendinti jis siekė tikėjimu ir auka.

b) Tvirtas *tikėjimas* į tai, kas “negirdėta” : “Nebe aš, bet Dievas manyje”. “Būti tikėjime kartu nuolankiu ir išdidžiu, t.y. gyventi, žinoti, kad Dieve aš esu niekas, bet kad Dievas yra manyje”.

c) *Pasivedimas* Dievui būti gyvu įrankiu tiesiog plaukia iš pritarimo Dievui, o ypač - iš įsitikinimo, kad Dievas yra jame, tad ir veikia per jį.

Savo skaudų vienišumą (kurio svarbi dalis buvo tai, kad jis buvo nevedęs ir neturėjo šei-

mos) Dag Hammarskjöld’as išmaino į vienybę su Dievu, kurio tikrovę jis atskleidžia tikėjimu ir patvirtina pasiaukojimu. (Ruemkės nurodytas pagrindiniais nusiteikimais bręstančio tikėjimo raidoje). Tą vienybę prasmingai jis vadina “Dievo santuoka su siela”:

Tikėjime, kuris yra Dievo santuoka su siela, tu esi viena Dieve ir Dievas yra visiškai tavyje taip, kaip tau Jis yra visiškai visame, ką tu sutinki. Su tuo tikėjimu, maldoje tu nusileidi į save sutikti Kitą, šios vienybės pastovumu ir šviesoje, matyti, kad visi daiktai stovi, kaip ir tu pats, vieni priešais Dievą, ir kad kiekvienas tavo veiksmas yra kūrybos veiksmas, sąmoningas, nes tu esi žmogus su žmogiškom atsakomybėm, o tačiau vedamas jėga anapus žmogiško sąmoningumo, kuris sukūrė žmogų. Tu esi išvadotas iš daiktų, bet tu sutinki juose patirtį, kuri turi apreiškimo tyrumą ir aiškumą. Tikėjime, kuris yra “Dievo santuoka su siela”, viskas todėl turi prasmę. Gyvenk tad, kad galėtum panaudoti tai, kas yra padėta į tavo ranką...

Tame aptarime glūdi raktas į supratimą, kaip šis diplomatas vykdė savo taikos misiją, stengdamasis būti Dievo gyvu įrankiu. Nors kaip “žmogus su žmogiškom atsakomybėm”, jis pats naudojo visą savo išmintį, kartu jis tikėjo ir atsidavė Dievui, kad Jis vestų jį “jėga anapus žmogiško sąmoningumo”. Tai buvo jo kasdieninis uždavinys visose situacijose išgirsti Dievo “raginimus” bei “reikalavimą” ir atitinkamai veikti. Visa tai aiškiai parodo, kad šis Jungtinių Tautų generalinis sekretorius stengėsi tvirtai įsikibti į Ruemkės nurodytą aukščiausią fazę tikėjimo brendime.

Tų pačių metų Atvelykyje, prieš žūdamas lėktuvo avarijoje, Dag Hammarskjöld’as užrašė: “Vieną kartą Kazkam tai tikrai atsakiau Taip - ir nuo tos valandos buvau tikras, kad egzistencija yra prasminga ir todėl mano gyvenimas turėjo tikslą”.

JAUNIMAS

Jaunimo mintys moralės klausimais

A. Švabaitė-Brazauskienė

Sovietmečiu A. ir J. Brazauskų šeimoje rinkdavosi psichologiniais testais atrenkami perspektyvūs jaunuoliai tiek paskutinių vid. mokyklos klasių, tiek studentų; tiek tikintys, tiek ir ieškantys gyvenimo prasmės. Prie apskritostalo susėsdavo maždaug 8-10 jaunų žmonių diskutuoti įvairiomis iš anksto apspręstomis temomis: tautine, filosofine bei teologine-religine tematika. Iš tų diskusijų gimdavo rašytinė medžiaga, kuria būdavo dalinamasi su patikimais draugais. Kiekvienas dalyvis susipažindavo ir vadovaudavosi "Ateitininko programos darbo schema" ir trijų-keturių valandų laikotarpio sueigos praeidavo labai darbingerio atmosferoje, nuoširdžiai ir atvirai atsiskleidžiant.

Iš tokių diskusijų, dažnai įrašomų į magnetofono juostelę, ir gimė samprotavimai moralės klausimais. Tai medžiaga tik iš 3-4 metų (1970-1986) laikotarpio. Iš tokios veiklos, kiekvienam turint slapyvardį, griežtai laikantis konspiracijos, net tėvams nenučiuokiant, kuo užsiima jų vaikai, išaugo bent 40 "vaikų", šiandien jau sukūrusių gausias šeimas, auginančių po 5-7 vaikus, dirbančių mokytojais, gydytojais, mokslininkais, pastoracijoje dirbančiais kunigais. Ir šiandien jų veikla nenutrūkusį.

Čia pateiksime (pasirašytus pseudonimais) atsakymus į jiems pateiktus moralės klausimus.

1. Kaip aš asmeniškai suprantu žodį "moralė"?

VITAS: Moralė - tai tam tikras elgsenos būdas santykiuose su savimi, su kitais žmonėmis ir su visa aplinka. Toji elgsena išplaukia iš turimos pasaulėžiūros ir vidinių įsitikinimų.

RYTĖ: Moralė - tai pagrindinė žmogaus savi-

raiška, su kuria susijusios visos žmogaus vertybės, gyvenimo prasmės ieškojimas ir savęs įprasminimas.

MIGLE: Mano supratimu, moralė arba dorovė - tai mano asmeninės saviraiškos vidinių nuostatų visuma. Nuostatos, kurias aš sąmoningai perėmiau iš aplinkos, ir tos nuostatos, kurias pati įsigijau (arba dar ketinu įsigyti, pripažįstu įsigytomis), stebėdama gyvenimo reiškinius.

Moralė - tai tas dvasinis pagrindas, kuriuo remdamasi, aš bendrauju su kiekvienu šalia esančiu žmogumi. Ta moralė, kurią aš įgyvendinu, parodo mano gebėjimą vienytis su kitais.

IEVA: Moralė - tai elgesio taisyklių suma žmogaus santykiyje su kitais asmenimis, su Dievu. Tai vertybių suma.

JULIUS: Tai tam tikra taisyklių visuma, kurios reguliuoja žmogaus elgesį. Jos yra Kūrėjo įdiegtos kiekvieno žmogaus širdyje (sąžinėje). Tai sugebėjimas gėrį atskirti nuo blogio.

ŽIBUTE: Dvasinė būseną, diktuojanti elgseną.

ANUPRAS: Moralę suprantu dvejopai:

a. Siaurąja prasme - tai žmogaus elgesio normų visuma ("tabu"). Šis supratimas būdingesnis materialistinei pasaulėžiūrai, kuri mėgsta viską planuoti, sudėstyti į griežtus diktatoriškus rėmus, Šiuo atveju rezultatas bus įgašdinta "civilizuota kiaulė", kuri ir nesuvokia, kodėl ji būtent privalo elgtis vienaip, o ne kitaip.

b. Plačiąja prasme (kurią laikau teisinga ir stengiuosi ja vadovautis) moralė - tai visuma vertybių, į kurias žvelgiama per meilės prizmę. O poelgiai, normos yra antraeilis dalykas. Moralu yra tiek, kiek žmogaus poelgiai, mintys, siekimai atitinka meilės principą. O amoralu - kiek visa tai nesutampa su meilės principu.

Kadangi pirmąją Idėja - tai Meilės Idėja, o žmogus tik jos išdava, tuo pačiu ir jos dalis, tai jei-gu žmonės (tos didžiosios Meilės dalelės) vadovautųsi tarpusavio santykiuose su juos supančiu pasauliu kokiū nors kitokiu principu, būtų nelogiška.

VILDA: Moralę suprantu kaip pašventimo išdavą, kuria žmogaus pašamonė iš esmės skiriasi nuo gyvūnų psichikos. T. Hobbes, renesanso epochos materialistinės filosofijos atstovas, teigė, kad "žmogus žmogui - vilkas". Jis ir suvokė žmogaus

prigimtį esant gyvulišką, vilkišką, prie kurios yra “prisijungęs” protas... Kartais ir šiandien pasakoma, kad žmogus yra tik “protingas gyvūnas” - ir tik tiek. Tai visiška nesąmonė: Žmogus nėra vien tik “protingas gyvūnas”. Jis yra kur kas daugiau - jis turi nemirtingą sielą. Žmogaus siela - tai ne vien kiekybinio, tolygaus vystymosi rezultatas.

Turėdami galvoje šį šuolį, mes kaip tik ir sakome, kad Dievas žmogaus sielą sukūrė “tiesiog”. Nors visa pasaulio evoliucija buvo nukreipta į sielos sukūrimą, tačiau, tai, sielai gimstant pasaulyje, Dievas tiesioginiu kuriamuoju veiksmu jone įspaudė ryškų savo ženklą. Tą ženklą aš ir suprantu kaip pašventinimą, arba sąžinės balso padovanojimą. Šio sąžinės balso mes negalėtume paaiškinti jokia evoliucija. Šis sąžinės balsas garsiausiai bylojo jau pačių pirmųjų žmonių sielose, kai tuo tarpu tų žmonių protas, jų sąmonė buvo dar minimalūs.

Šiandien mokslininkai mėgina aptikti elementariausių mąstymo apraiškų aukščiausios klasės gyvūnuose, tačiau didžiausias absurdas būtų kalbėti apie tų gyvūnų “sąžinės užuomazgas”.

O kodėl moralė - pašventimo išdava? Jeigu “pašventimą” suvoksime, sąžinės balso padovanojimą, tai juk kas kita, o tiktai sąžinė mus įgalina atskirti tikrąsias vertybes nuo netikrų, ir tikrąsias vertybes įgalina sujungti į vieną visumą ir jomis grįsti savo gyvenimą. Taigi įgalina susikurti moralę.

RŪTA: Man asmeniškai žodis “moralė” yra dorovės mokslas.

NENDRĖ: Moralė - tai žmogaus elgesio normų visuma. Jomis remdamasi, aš skirstau savo poelgius į moralius ir nemoralius.

2. Ar moralė - tai sąrašas leistinių ir neleistinių dalykų? O gal tai tam tikrų vertybių suma, kuria grindžiu savo gyvenimą? Kokios tos vertybės?

VITAS: Moralė - tai ne sąrašas leistinių ar neleistinių dalykų. Moralę apsprendžia tos vertybės, kurios padeda kurti gėrį ir pažangą dieviškos kūrybos prasme, plačiau į tą kūrybą įsijungiant.

RYTĖ: Moralė — tai ne sąrašas leistino ar neleistino, nes tokiu atveju moralė būtų tartum

prieš žmogaus valią, tik “įvedama”, žmogui “uždėta” pagal tam tikrus punktus. Moralė - tai vertybių suma, suformuota krikščioniško tikėjimo.

MIGLĖ: Moralė yra tikrai tartum savotiškas sąrašas leistino ar neleistino. Bet visa tai turi būti mano sąmoningai suvokta: leistinus priimti, neleistinus atmesti. Tai ir vertybių sanauja mano poelgiams reguliuoti. Jų įkūnijimas parodo, kiek brandi yra mano asmenybė.

IEVA: Moralė - tai vertybių skalė, kuria remiوسي, apsisprendama svarbiais gyvenimo momentais. Toji skalė išplaukia iš tikėjimo Dievu kaip Meile, o ne iš baimės. O tokios dvasinės vertybės kaip mokslas, menas man turi tarnauti moraliskai sustiprėti. Jeigu minėtos vertybės trukdytų mano santykiui su Dievu-Meile, turėčiau jų atsisakyti.

JULIUS: Dorovė - tai vertybių sistema, kuri padeda žmogui apsispręsti. Moralu viskas, kas padeda pasireikšti Dievo ir artimo meilei. O tos vertybės - tai tikėjimas, pasitikėjimas, meilė Dievui, sąžiningumas, nuoširdumas, geranoriškumas, pareigingumas, kantrybė, ištikimybė savo artimiesiems.

ŽIBUTĖ: Moralė - vertybių suma, kuria grindžiu savo gyvenimą. Tačiau negaliu nuneigti, jog tai tartum sąrašas leistinių ir neleistinių dalykų. Man tas vertybes geriausiai nusako 10 Dievo įsakymų.

ANUPRAS: Taip, moralė - tai vertybių suma. Vienokias ar kitokias vertybes pasirinkdamas sąmoningai ir laisvai, aš pasirenku tam tikrą moralę. Moralė - tai “ataskaitos” taškas, didesnis ar mažesnis “kalnas”, nuo kurio žvelgdamas, įvertinu tiek savo, tiek kitų gyvenimą. Kadangi tik mąstanti būtybė gali vertinti ir spręsti, susikurti vienokius ar kitokius vertybių modelius, tai moralė, kaip ir mąstymas bei savimonė, yra aukštesnės Idėjos dovana žmogui.

RŪTA: Moralė man - tai tam tikrų vertybių suma. Savo gyvenimo braižu stengiuosi jas kuo sąmoningiau, kuo aiškiau ir giliau atskleisti, kad galėčiau, jas realizuodama, ir kitiems padovanoti. Ką tai reiškia “padovanoti”? Tai kasdiene saviraiška įrodyti, kad tos vertybės egzistuoja. To siekiu noriai ir džiaugsmingai, nes tai išplaukia iš mano apsisprendimo save paversti tarytum peršviečiamu kristalu, per kurį dieviškosios Meilės spinduliai

paliestų kiekvieną sutiktąjį. Argi būtų krikščioniška, argi tai būtų suderinama su žmogaus, kaip panašios į Dievą būtybės, esme, tokius turtus pažįstant, juos pasilikti tik savyje, kitiems jų neatskleidžiant, su jais nepasidalinant!?

NENDRĖ: Tokiu “sąrašu” vadovautis reikštų tik stebėtojišką empirinio pasaulio priėmimą. Žmogus turi sielą, kurioje glūdi laisva valia, meilės programa. Jo savimonė sukūrė vertybinės orientacijos sistemą. Pusiausvyroje esantis žmogus suvokia objektyvią moralę - meilę. Jis save orientuoja į tas vertybes, kurios jam padeda tobulėti. Tai draugystė, ištikimybė, protingumas, tvirtumas, sąžiningumas, nuovoka. Jos visos turi būti atremtos į meilės principą.

3. Ar man pačiam asmeniškai moralė rūpi? Kaip? Ar man ji rūpi tik tiek, kiek liečia mano paties asmenį, ar ji man rūpi ir kolektyvinio gyvenimo srityse? Kaip tą savo rūpestį realizuju konkrečiai?

VITAS: Moralė man rūpi. Visaip stengiuosi peržengti savo ribotumus ir visokiais būdais ieškai atsakymo į klausimą, kaip tą gėrį kurti. Visos bėdos prasideda, kai bandau praktiškai įgyvendinti teorines žinias, kaip laikytis, kaip elgtis.

Esu įsitikinęs, kad mano paties moralė yra neatsiejamai susijusi su mane supančių žmonių gyvenimu. Jaučiuosi tik sugebąs save patobulinti, kiek pasiseka peržengti savo ribotumą taip, kad kitiems būtų geriau gyventi, santykiaujant su manimi, tik gailiuosi, kad menka ta mano pažanga.

RYTĖ: Taip, ir asmeniškai man rūpi moralė, ir kokia ji yra mano aplinkoje. Ne tik protu stengiuosi įsisąmoninti moralę, dėsnius, bet stengiuosi suvokti, kokia tų moralės dėsnių paskirtas žmogui ir kuo jie žmogų pakelia aukštyn. O kolektyvinė moralė didele dalimi, arba net visiškai, priklauso nuo atskirų žmonių moralės, taigi ir nuo manęs, kuo vadovaudamasi, kokiais motyvais aš einu į žmones, prie jų artinuosi.

Kuo aš grindžiu savo santykius su kitais? Pirmiausia kritiškai imuosi įvertinti savo elgesį su jais, atitinkamai jį koreguoju.

IEVA: Daugiau rūpinuosi savimi, stengiuosi pasitobulinti. Apie kolektyvinę moralę nelabai nučiuoikiu. Teoriškai - tai turbūt bendro gėrio kūrimas, bet tai vyksta per asmenis.

JULIUS: Rūpi labai, nes nuo mano vidinės būsenos priklausys ir darbų vertė, ir įtaka aplinkai. Kolektyviniame gyvenime moralė man mažiau rūpi negu asmeninė (juk visų pirma aš esu atsakingas už savo sielos išganymą, tik po to už kito).

ŽIBUTĖ: Moralė man rūpi ir mano pačios asmens atžvilgiu, ir kolektyvinio gyvenimo srityse. Norėčiau, kad kiekviena diena būtų ne tik gyvenimas sau, bet ir kitiems, ir kad bent vieną dieną pavyktų tobulai pragyventi pagal krikščionišką moralę.

ANUPRAS: Tik moraliai tvirtas žmogus gali kažką tikrai naudingo, gero gyvenime nuveikti. Esu paskyręs sau tikslu “laimės žiburį” pasiekti, aukštus moralės principus įkūnyti. Susikauptamas kasdien mąstymuose pasveriu savo poelgius, pakontroliuoju, kiek atitinka aukštos moralės principus ir kiek esu nuo jų toli. Kadangi gyvenu tarp žmonių, tai negali man nerūpėti ir kitų moralė. Žmonių moralė susideda iš atskirų individų moralės. Tad pagrindinis uždavinys - kreipti dėmesį į atskirų žmonių moralės ugdymą. Reikalingi posityvūs pavyzdžiai. Tad svarbiausia - nebūti pačiam blogu pavyzdžiu, o realia galvosena įrodyti aukštos moralės prasmę ir pranašumą.

VILDA: Kiek siekiu tobulėti, artėti į Absoliutą, tiek man rūpi ir moralė. Kadangi pavieniui “ne kylame į dangų”, o aš tik žmonijos dalelė, tai tiek, kiek asmeniškai man rūpi moralė, tiek ji rūpi ir žmonių gyvenime ar bent privalo rūpėti.

NENDRĖ: Moralės klausimas man labai aktualus. Tačiau didelis skirtumas tarp žinojimo ir įgyvendinimo. Sunkiai, labai sunkiai sekasi keistis. Beveik jokio poveikio nedarau aplinkai moraliniu atžvilgiu.

RŪTA: Taip, man rūpi ir mano asmeninė, ir visų žmonių moralė. Nuo individualių moralės įnašų priklauso ir visumos moralinė vertė. O pagaliau labai svarbu ir tai, kad savo asmenišku įnašu atstovauju krikščioniškai moralės sampratai.

IVAIRYBĖS

Lėktuvai ir ledai

Šiaurinės Amerikos valstijos, o taip pat ir kitos valstybės, esančios šiaurėje žiemą turi sunkumų išleisti lėktuvus skrydžiams, nes dažnai lėktuvai būna ledinuoti. Žinome, kad ledai privalo būti nutirpdyti, prieš lėktuvui pakylant. Dabar ledų nutirpinimui naudojami chemikalai (glycol), kurie kenkia gamtai, užteršia kanalizacijos vamzdžius, kurių išvalymas daug kainuoja. Kad vieno šešiasia-
viečio lėktuvo ledus nutirpdintum, reikia mokėti 1600 dol. Žinoma, kaina priklauso nuo kiek galio-
nų chemikalų sunaudojama.

1995 metais Process Technologies bendrovė (Buffalo, NY) pradėjo statyti ir įrengti naują būdą ledų pašalinimui. Šiais metais jau užbaigė statybą ir įrangą. Bendrovė panaudojo gamtines arba skysto propeno dujas. Dujas pavertė į infraraudoną spinduliavimą. Kaip žinome, infraraudoni yra šiluminiai spinduliai. Jų bangų ilgis lengvai sugeriamas lietaus ar sniego, todėl ir ledai lengvai ištirpinami. Angare įtaisyta įranga, kuri vadinama tirpykla. Lėktuvą įveža į tirpyklą, infraraudoni spinduliai nutirpina ledus. Įdomu, kad aplinka palieka neuž-
teršta, nes ledai pavirsta į gryną vandenį, neturintį jokių chemikalų. Naujasis būdas kainuoja tik 700 dol. už tokio pat didumo lėktuvo ledų nutirpinimą.

Šią sistemą patvirtino FAA (Federal Aviation Administration) ir davė leidimą dideliems keleiviniams ir kariškiems lėktuvams statyti tirpyklas. Šiuo ledų pašalinimo metodu susidomėjo ir kitos valstybės. Metronics Plast & Miljo AS (Oslo, Norvegija) gavo leidimą parduoti šią sistemą kitoms valstybėms. Bendrovė jau pasirašė sutartis su Norvegija, Švedija, Suomija ir Islandija. Kitos Europos, Kanados ir Azijos b-vės taip pat pareiškė norą susipažinti su šia sistema.

Ateities namai

Vienoje inžinierių apklausoje, liečiančioje ateities namų patogumus ir jų įtaką į aplinkos švarumo išsaugojimą, dalyvavo apie šimtas inžinierių. Nuostabu, kad daugiausia buvo kreiptas dėmesys į vandens panaudojimą ir jo pašalinimą.

Inžinieriai sakė, kad ateityje kiekviename name bus vandens švarinimo nedidelė įranga, kuri perdirbs naudotą vandenį, paskirstydama jį dviem tikslams: vieną žolės laistymui, o kitą - išviete. Sanitarinė kanalizacija veiks vakuumo principu, kas pareikalaus daug mažiau vandens. Kiti net teigė, kad rūbus plaus ultragarsiniu būdu, visiškai nenaudojant vandens. O šaligatvių cementas bus pagamintas toks, kad per jį persisunks vanduo ir susigers į žemę. Šiuo būdu bus mažiau nutekamo vandens, kuris neapsunkins kanalizacijos sistemos.

Kita sritis - energijos tiekimas taip pat buvo gana plačiai diskutuojama. Sakė, kad stogai bus padengti saulės celėmis, kurios gamins elektrą namų poreikiams. Papildoma elektros energija bus gaunama iš vėjo malūnų. Energijos sutaupymui kompiuteris valdys visą namo įrangą: reguliuos kambario temperatūrą pagal žmogaus poreikavimą; patamsins arba pašviesins langus, atsižvelgiant į saulės stiprumą; užėjus šalančiam lietuvi, įsijungs šaligatvio šiluma, kuri nutirpins ledą. Maisto šaldytuvai praneš, kurio maisto stinga ir jau laikas jį užsakyti. Taip pat pasakys, kuris maistas per ilgai stovi šaldytuve ir turi būti pašalintas, nes nebetinka valgymui.

Daug inžinierių mano, kad namų statybos medžiagos pasikeis. Medis bus pakeistas sintetine medžiaga, pagamintas iš perdirbtos medžiagos (šiukšlių). Tai visa sumažins miškų iškirtimą ir sąvartynų perpildymą.

Ar šios inžinierių svajonės išsipildys? Tik ateitis parodys.

Technikos žodis 1997 Nr. 4

□ Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos (ALRKF) Dainavos jaunimo stovyklai sukanka 40 m. Šiai sukakčiai paminėti kovo 21 d. Dainavos meno ansamblio vyrų oktetas, vadovaujamas muz. Dariaus Polikaičio, atliko koncertą Čikagos Jaunimo centre. Tai Dainavos "augintinių" padėka.

Skryių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

KAIP SVEIKINTIS IR DĖKOTI

Vieni sveikindamiesi sako *labas rytas, laba diena, labas vakaras*, o kiti - *labą rytą, labą dieną, labą vakarą*. Abi formos - vardininkas ir galininkas - yra geros ir taisyklingos. Vienose tarmėse labiau prigijęs vardininkas, kitose - galininkas. Sakydami *labas rytas*, mes norime lyg palinkėti, kad šios dienos pradžia, šis rytas būtų labas (geras, laimingas). Sakydami *labą rytą*, tartum duodame rytinę dovaną - gerą žodį (plg. liaudies dainą: "Aš jai daviau labą rytą, ji man - nė žodelio"). Nors negalima smerkti sveikinimų galininko linksniu, tačiau vardininkas bendrinėje kalboje daugiau įsigalėjęs.

Su artimais žmonėmis - bičiuliais, draugais, broliais, seserimis - galima sveikintis ir trumpąja forma: *labas!* Be reikalo mes stumiame iš savo kalbos seną lietuvišką pasisveikinimą *sveikas*. *Sveikas, bičiuli; sveikos, mergaitės; sveikas atvykęs; sveikas gyvas; sveikas drūtas*. Tokias pasisveikinimo formas dažnai vartoja liaudis savo šnekamojoje kalboje, bet jos labai geros ir inteligentams. Reikėtų jas atgaivinti, nes tai praturtintų mūsų kasdieninę kalbą. Tik reikia nepamiršti, kad su vyresniais už save asmenimis sveikintis trumpąja forma *labas* arba *sveikas* būtų nemandagu.

Žodis *sveikas* plačiai vartojamas liaudies šnekamojoje kalboje ir atsisveikinant: *lik sveikas! likite sveiki!* Dažniausiai mes esame įpratę atsisveikinti žodžiu *sudie(v)*, bet nepeiktini ir tokie pasakymai; *viso labo! viso gero! viso geriausio!* taip pat dažnai sakoma: *iki pasimatymo! iki susitikimo!* Artimi draugai dabar dažnai vartoja ir su-trumpinimą: *iki!* Su draugais, kartais pasakome: *tuo tarpu! šiuo tarpu! kol kas!*

Vakare, eidami gulti, atsisveikiname, tardami *labanaktis* arba *labanakt*. Nebloga ir kilmininko

forma - *labos nakties*. Tai linkėjimas, kad naktis būtų laba, gera, laiminga. Linkėjimų kilmininko forma vartojama ir daugiau. Valgantiems linkime *gero apetito*, išvažiuojantiems - *laimingos kelionės, sėkmės, laimės, gerų atostogų*. Tiktai *labo ryto* arba *labos dienos* neįprasta sakyti.

Dar pora pastabėlių ir dėl padėkos žodžių. Dėkingumą paprastai pareiškiamo žodžiais: *aciū! dėkui! labai aciū! nuoširdžiai dėkoju! esu labai dėkingas!* Visi šie posakiai yra geri ir vartotini. Bet yra negera, kai vienas kitas kartais pasako: *didelis aciū! didelis dėkui!* Tai vertiniai iš rusų kalbos: *bolšoje spasibo!* Jie jokiū būdu lietuvių kalboje nevertotini. Kai jaučiamės nepaprastai dėkingi, tą savo dėkingumą galime išreikšti, kartodami prievieksnį: *labai labai aciū! labai labai dėkui!*

Dabar, ypač išeivijoje, labai įprasta sakyti ne *labai aciū*, bet *aciū labai*. Tai taip pat svetimų kalbų įtaka. Juk taip sakoma kai kuriose mums artimose kalbose, pvz.: *Danke schoen; meri beaucoup; thank you very much*. Mes, lietuviai, tokius sveikinimus pradėdami prievieksmiu *labai: labai aciū, labai dėkui, esu labai dėkingas...*

Beje, kai kas prikiša, kad žodžiai *dėkui* ir *aciū* yra skoliniai iš gudų kalbos. Šių žodžių kilmė ir kalbininkams nėra aiški. Šiuo klausimu yra rašęs kalbininkas V. Urbutis savo straipsnyje "Dabartinės baltarusių kalbos lituanizmai" (Baltistica, V, p. 49). Jisai sako, kad *dėkui* yra atkeliavęs iš gudų, bet *aciū* gudai galėjo pasiskolinti iš lietuvių.

TEISINGAS, TAISYKLINGAS, TINKAMAS

Būdvardis *teisingas* dažniausiai vartojamas reikšme "atitinkantis tiesą, tikrovę, neprasilenkiantis su tiesa, nemelagingas", pvz., *teisingas žodis, teisinga nuomonė, teisingas liudijimas, teisingas teismo sprendimas, teisingas žmogus* (kuris savo žodžiais ir veiksmais nenusikalsta tiesai, nepažeidžia kitų teisių).

Ir šnekamojoje kalboje, ir raštuose būdvardis *teisingas* (taip pat ir prievieksmis *teisingai*) gana dažnas, o periodinėje spaudoje - kartais net ir per dažnas. Būdvardis *teisingas* neretai be reikalo išstumia kitus žodžius - *taisyklingas, tinkamas, geras, tikslus* ir pan. Šių žodžių negalima laikyti

būdvardžio *teisingas* sinonimais.

Duosime keletą būdingesnių pavyzdžių, dažniausiai paimtų iš mūsų periodinės spaudos, rodančių nepageidautinus žodžio *teisingas* vartojimo atvejus.

1. Būdvardis *teisingas* (arba prievoksmis *teisingai*) keistinas į *taisyklingas* (*taisyklingai*):

Tai yra *neteisingas* (= *netaisyklingas*) šio žodžio rašymas. Sportininkui yra labai svarbu *teisingai* (= *taisyklingai*) kvėpuoti. Lietuvių kalbos pamokose mokiniai yra mokomi *teisingos* (= *taisyklingos*) rašybos. Tame straipsnyje ne visur yra *teisingai* (= *taisyklingai*) dedami skyrybos ženklai. Kai kurie žodžiai yra *neteisingai* (*netaisyklingai*) vartojami.

Ne vietoje pavartoti žodžiai *teisingas*, *teisingai* kartais gali sukelti dviprasniškumą. Pavyzdžiui, periodinėje spaudoje buvo straipsnis, pavadintas „Teisingai rašykime“. Perskaičius tokią antraštę, ne vienam susidarė įspūdis, kad autorius pasišovęs iškelti kur nors aprašytus iškreiptus faktus. Iš tikrųjų ten buvo keliamos kai kurios kalbos klaidos. Tad toji antraštė turėjo būti: „Taisyklingai rašykime“. Galime dar palyginti pasakymus: *teisinga kalba* ir *taisyklinga kalba*. *Teisinga kalba* yra tokia, kai žmogus sako tiesą, nemeluoja, o *taisyklinga* - kai kalboje nepažeidžiamos gramatikos ir kitos taisyklės.

2. Būdvardis *teisingas* (priev. *teisingai*) keistinas į *tinkamas* (*tinkamai*):

Dažniausiai žmogus tunka dėl *neteisingos* (= *netinkamos*) mitybos. Tik nuodugniai apžiūrėjęs ligonį, gydytojas gali nustatyti *teisingą* (= *tinkamą*) gydymą. Labai svarbu *teisingai* (= *tinkamai*) suderinti rūbų spalvas. Jie savo sūnų auklėja *neteisingais* (= *netinkamais*) metodais. Vaiko energiją reikia nukreipti *teisinga* (= *tinkama* arba *gera*) linkme. Skaitant *teisingiausias* (= *tinkamiausias*, *geriausias*) atstumas nuo knygos yra 33-35 cm. *Neteisingai elgiasi* (= *netinkamai elgiasi*, *negerai daro*) tie, kurie tuoj po valgio eina maudytis.

3. *Teisingas* (*teisingai*) keistinas į *tikslus* (*tiksliai*):

Ar negalėčiau sužinoti *teisingą* (= *tikslų*) laiką? Aš neatsimenu jo *teisingo* (= *tikslaus*) adreso.

Prokuroras prižiūri, ar *teisingai* (= *tiksliai*) laikomasi įstatymų. Šis apibrėžimas yra *neteisingai* (= *netiksliai*) suformuluotas.

Dar galima pridurti, kad šnekamojoje kalboje žodis *teisingai* labai dažnai vartojamas tais atvejais, kai klausytojas, atsiliepdamas į kito kalbą, patvirtina jo žodžius ar pritaria jo nuomonei. Tokiais atvejais daug vaizdingesni ir būdingesni būtų kitokie patvirtinimai; *teisybė*, *gerai sakai*, *iš tikrųjų* ir t.t. Štai pora pavyzdžių:

- Aš manau, kad mums reikėtų trupučiuką pailsėti.

- *Teisingai* (= *Iš tikrųjų*, *Gerai sakai*).

- Žiūrėk, jau tavo laikrodis sustojęs.

- *Teisingai* (= *Tikrai*, *Teisybė*, *Iš tikro*).

Iš visų čia pateiktų pavyzdžių matyti, kad daugeliu atvejų, būvardį *teisingas* ar prievoksnį *teisingai* pakeitę kitais artimos reikšmės žodžiais, ne tik pajvairiname kalbą, bet ir tiksliau išreiškiame savo mintis.

AMŽINYBĖS SPINDULYS

*Vėju bėga tolstantys šešėliai,
Atsidūsta betrumpėjanti diena,
Mūs siauri takeliai, mažutėliai,
Ir gyvenimas — akimirka viena.*

*Mūsų didis skausmas — takas amžinybėn,
Pažinimo laimę kančioje randi.
Apdalinti meile, gerumu po lygiai,
Dieviškam spindėjime menki.*

*Nepasuksime likimo ratą
Net pasaulio vėjais keturiais,
Kerinčios ramybės savyje neradę,
Neišmokę verkt, mylėt, atleist.*

*Vėju bėga tolstantys šešėliai,
Mūs gyvenimas, jausmai menki.
Laimės šypsuliai ir skausmo valandėlės
Lieka amžinybės skambesys.*

Valerija Vilčinskienė

Paruošė Marija A. Jurkutė

PRISIKELIA VILNIAUS ŠV. JONO GATVĖ

Šv. Jono gatvėje - vienoje seniausių ir puošniausių Vilniuje - nuo seno kunkuliavo turtingas visuomeninis, politinis ir meninis gyvenimas. Galima drąsiai teigti, kad šioje gatvėje gyvenę ir dirbę žmonės lėmė mūsų istorijos ir kultūros raidą.

Šiaurinėje gatvės pusėje, greta Šv. Jono bažnyčios, per kelis šimtmečius susiformavo Vilniaus universiteto ansamblis, pietinėje jos dalyje stovėjo garsių Lietuvos didikų Radvilų ir Pacų reprezentaciniai rūmai, amatininkų namai.

Šv. Jono gatvėje gyveno karalienės Barbaros Radvilaitės pusbrolis LDK maršalka ir Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila Juodasis, Kristupas Radvila Perkūnas ir jo sūnus Jonušas, Vilniaus vyskupas kardinolas Jurgis, LDK kancleris Aleksandras Sapiega ir LDK raštininkas Kristupas Pacas, kiti Lietuvos didikai.

Šioje gatvėje, jos gyventojų dėka, kadaise vadintoje Senatorių gatve, gyveno daug žymių to meto žmonių: Universiteto rektorius Jeronimas Strojnovskis, dailininkas Boleslovas Ruseckas, architektas Laurynas Stuoka-Gucevičius, Žemaitijos seniūnas Jeronimas Valavičius, Vilniaus burmistras Erazmas Bretneris, Ulrichas Horijus ir kt.

Gatvė garsėjo ne tik savo gyventojais bei seniausiu Lietuvos mokslo židiniu - Universitetu, bet ir vaistinėmis. Viena iš jų Akademijos - čia veikė nuo 1687 m. iki XIX a. vidurio.

Šv. Jono gatvėje ilgą laiką gyvavo net kelios spaustuvės, veikė lietuviškų ir lenkiškų laikraščių redakcijos. Ypač daug Lietuvos kultūrai nusipelnė beveik 200 metų šioje gatvėje veikusi Akademijos spaustuvė. Joje išspausdintos tokios reikšmingos mūsų raštijai knygos kaip M. Daukšos "Katekizmas" ir "Postilė". Jos kultūrinės tradicijas vėliau perėmė Juozapas Zavadskis.

Dabar šios gatvės kultūrinę tradiciją pratęsia joje įsikūrusios įvairios įstaigos ir organizacijos: Pacų rūmuose veikia Ryšinininkų kultūros rūmai. Šv. Jono g. devintame name, kur XIX amžiuje veikė A. Marcinkovskio redaguojamas laikraštis "Lietuvos kurjeris", dabar įsikūrusi Kultūros savaitraščio "Dienovidis" redakcija. Gretimuose namuose įsikūręs Atviros Lietuvos fondas ir Lietuvos tautinis olimpinis komitetas.

Laimingo atsitikinumo dėka išlikusiame garsiųjų Radvilų rūmų - "Kardinalijos" sparne ir gretiname pastate veikia Medalių galerija. ("Lietuvos aidas" Nr. 250)

STEIGIAMA STASIO LOZORAIČIO PREMIJA ŽURNALISTAMS

"Daniela Lozoraitienė ir aš esame didžiai dėkingi Lietuvos žurnalistų draugijai už sumanymą pagerbti Stasio Lozoraičio atminimą įsteigiant jo vardo premiją ir, savaime suprantama, pritariame šiai gražiai ir prasmingai iniciatyvai. Steigiama premija tepaskatina žurnalistus konstruktyviai prisidėti prie kylančios Lietuvos kūrimo darbo, visapusiškai apmąstyti ir spaudoje pateikti visuomenei ateities Lietuvos skaidrią viziją, siūlyti kaip ją konkrečiai įgyvendinti, tam nuosekliai sudarant palankias sąlygas", - taip Lietuvos Respublikos ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis atsakė į Lietuvos žurnalistų draugijos centro valdybos laišką, kuriame jo ir ponios Danielos Lozoraitienės buvo prašoma sutikimo steigti Stasio Lozoraičio premiją.

Gavusi sutikimą iš Romos, Lietuvos žurnalistų draugijos centro valdyba aptars Stasio Lozoraičio premijos konkurso parengiamuosius darbus ir jo temų ratą. ("Lietuvos aidas" Nr. 48)

LIETUVOS VIOLONČELININKUI - M. ROSTROPOVIČIAUS FONDO DOVANA

Kylanti Lietuvos violončelės žvaigždė Muzikos akademijos studentas Edvardas Armonas gavo Vokietijoje įsteigto vieno garsiausių planetos violončelininkų Matislavo Rostropovičiaus fondo dovaną - italų meistro violončelę. Šis instrumentas jaunajam muzikantui teko kaip Kronbergo kamerinės muzikos akademijos meistriskumo kursų Jos

Didenybės princesės Margaretės fon Hessen premijos laimėtojai. Violončelė E. Armonui pradžioje skirta trejiems metams. Iš Kronbergo parsivežtąjį instrumentą muzikantas pirmąkart išbandė Vilniuje surengtuose M. Rostropovičiaus mokinio, Liubeko aukštosios muzikos mokyklos profesoriaus Davido Geringo meistriškumo kursuose.

E. Armonas tęsia muzikų šeimos tradiciją, - jis yra žinomų atlikėjų pianistės Irenos Uss-Armonienės ir violončelininko Rimanto Armono sūnus. Baigęs M.K. Čiurlionio menų gimnaziją, E. Armonas tęsia studijas Muzikos akademijoje. Violončelininkas yra pelnęs tarptautinių konkursų laurų Čekijoje, Austrijoje ir kitur, ne kartą griežęs didžiosiose Lietuvos scenose su Lietuvos nacionaliniu ir Lietuvos valstybiniu simfoniniu orkestru. ("Lietuvos aidas" Nr. 43)

VYRIAUSYBĖ SKYRĖ BAŽNYČIŲ STATYBOMS BEVEIK 2 MLN. LITŲ

Vyriausybė nutarė šiemet skirti 1 mln. 783 tūkst. litų bažnyčių ir kitų religinės paskirties pastatų statybai bei remontui.

Daugiausia lėšų - 5000 tūkst. litų - skirta Šiaulių vyskupijos kurijos pastato statybai, 400 tūkst. litų - Vilkaviškio katedros atstatymo darbams užbaigti, 390 tūkst. litų - Elektrėnų Marijos Kaninių Karalienės bažnyčios fasadiniams bokštams, kuriuos nugriovė stiprus vėjas, atstatyti, 200 tūkst. Liškiaivos 17 amžiaus architektūriniam ansambliui restauruoti, 160 tūkst. - Palaimintojo Jurgio Matulaičio bažnyčios statybai Vilkaviškio vyskupijoje ir 133 tūkst. - Šakių evangelikų liuteronų bažnyčios remontui. ("XXI amžius" Nr. 23)

KUR IEŠKOTI NUOTAKŲ?

Molėtų rajone gyvena beveik 1400 moterų daugiau negu vyrų. Rajone 26,6 tūkstančio gyventojų. Iš jų apie trys ketvirtadaliai gyvena kaime. Kaimo žmonės yra daug vyresni negu miestiečiai. Senatvės pensininkų rajone yra apie 6 tūkst. Neoficialiais duomenimis, Molėtų rajone vienam kaimo pensininkui tenka beveik 10 pensinio amžiaus moterų!...

Kaimai sensta ir tuštėja. Nemažai negyvenamų

namų (ypač žiemą) yra Alantos, Balninkų, Videniškių, Suginčių, Mindūnų ir kitose seniūnijose. Miršta du kartus daugiau kaimiečių negu gimsta.

Visai kitokie duomenys apie jaunus žmones. Rajone užregistruota beveik 4700 asmenų nuo 16 iki 29 metų. Tarp jų 2291 moteris ar mergina ir 2408 vyrai. Taigi 117 stipriosios lyties atstovams teks ieškoti nuotakų, jei jų dar nesusirado, kituose miestuose, rajonuose arba senberniauti. Ir Molėtų mieste vyrams nepakaks nuotakų, nes čia 74 vaikinais daugiau negu merginų. Bet nusiminti neverta, nes yra kur laimės ieškoti.

Utenos apskrityje 16-29 metų vyrų irgi yra 690 daugiau negu moterų. Tačiau tai ne bėda - Utenos miestas moteriškas. Jame net 500 merginų daugiau negu jaunuolių. Tai lemia pramonės profilis, medicinos ir kitos mokyklos, kuriose mokosi daug merginų.

Tiems, kuriems nepatinka uteniškės, ieškoti nuotakų gali Visagine: čia jaunų moterų yra 130 daugiau negu tokio pat amžiaus vyrų. Bet ilgai delsti nereikėtų, nes jaunų moterų trūksta Anykščių (vyrų daugiau 54), Ignalinos, Zarasų, Utenos rajonuose.

Tik va pagyvenusioms moterims maža vilties - rasti vyrą pensininkei tas pats, kaip laimėti milijoną litų žaidžiant "Teleloto". ("Lietuvos aidas" Nr. 44).

BERNARDAS BRAZDŽIONIS. SUGRĮŽIMAS

Taip vadinasi pilnametražis dokumentinis penkių dalių kino filmas kurį aštuonerius metus kūrė vilnietis režisierius Algirdas Tarvydas. Ilgokai trukęs darbas pagaliau baigtas. Pieš žiūrovų akis praslenka poeto sugrįžimo, sutikimo ir viešnagių Lietuvoje charakteringiausi vaizdai, pradedant 1989-aisiais, kai B. Brazdžionis po daugelio metų pirmą kartą viešėjo gimtinėje, ligi šių dienų. Vilnius, Kaunas, Stebeikėliai... Minios susižavėjusių sutinkančiųjų... Kiekvieno širdį pasiekiantys jautrūs, įtaigūs tautos numylėtinio žodžiai... Šį žinomo dokumentalistų darbą (A. Tarvydas - vienas "trijuose asmenyse": scenarijaus autorius, režisierius ir operatorius) parėmė Lietuvos kultūros ministerija. Muziką filmui sukūrė kompozitorius

Pakelės kryžius Rumšiškėse.

Algimanto Kezio nuotr.

Juozas Širvinskas, konsultavo literatūrologas Vytautas Kubilius, komentuoja - kritikas Valentinas Sventickas. ("Kauno diena" Nr. 70)

ŽEMAITĖS KALNAS VENEROJE

Tarptautinė astronomų sąjunga oficialiai suteikė Žemaitės vardą vienam iš didžiulių 60 km skersmens vulkaninių kalnų, esančių Veneros planetos pietų pusrutulyje. Tuo pagerbtas lietuvių rašytojos Julijos Žymantienės-Žemaitės (1845-1921) atminimas. Tarptautinė astronomų sąjunga (TAS) yra sudariusi Saulės sistemos nomenklatūros darbo grupę, kuri teikia vardus naujai atrastoms planetėlėms, Merkurijaus, Veneros, Marso bei planetų palydovų paviršiaus lygumoms, kalnynams, krateriams, ugnikalniams ir kitiems dariniams. Nutarta Veneros planetos kraterius ir vulkaninius kalnus vadinti įvairių tautų žymių moterų vardais, o kitas paviršiaus struktūras - deivių ir mitologinių moteriškų būtybių vardais. Mažesni krateriai ir kalnai pavadinami įvairių tautų moteriškais tikriniais vardais.

Pirmieji lietuviški vardai Veneros žemėlapyje pasirodė 1985 m., šiuo metu Veneroje yra net 40 lietuviškų vardų. Štai jie: Neringos rajonas, Audros ir Undinės lygumos, Lados žemė, Vakarinės slėnis, Aušros, Auskos, Brekštos, Laumės, Raganos, Saulės, Vaivos ir Žlejos kalvynai, Gabijos ir Vaidilutės terasos, Lazdonos, Medeinės ir Žvėrynės Kanjonai, Gegutės, Giltinės, Laimos ir Verpėjos teseros (taisyklingos formos kalnagūbrių tinklai), Javinės, Krūminės ir Žemynos kalnų vainikai, Praurimės banguota sritis, Birutės, Dainos, Danutės, Gražinos, Janinos, Nomedos, Ugnės, Virgos ir Živilės krateriai, Aleksotės, Eglės, Mildos, Nijolės kalnai ir jau minėtasis Žemaitės vulkaninis kalnas (lotyniškai - patera).

Be Veneros, lietuviškų vardų yra Mėnulyje, Marse, planetų palydovuose. Yra trys lietuviškos planetėlės (asteroidai) - Lietuva, Vilnius ir Čiurlionis.

Lietuva tapo Tarptautinės astronomų sąjungos nare 1993 m. Šiuo metu šios tarptautinės organizacijos nariais yra 11 Teorinės fizikos ir astronomijos instituto bei Vilniaus universiteto astronomų ir fizikų. ("Lietuvos aidas" Nr. 55)

PADĖKA ŠVEICARAMS UŽ LAIKRODĮ

Kupiškio rajono gyventojas Algis S. (pavardės jis prašė nesklebti) kreipėsi į Subačiaus vidurinės mokyklos prancūzų kalbos mokytojus prašydamas išversti jo parašytą padėkos laišką į prancūzų kalbą.

Šis dabar jau garbingo amžiaus sulaukęs kupiškėnas 1938 metais Kaune nusipirko šveicarų gamybos kišeninį laikrodį. Iki šiol jis tiksliai rodo laiką, nė karto nebuvo sugedęs. Per Antrąjį pasaulinį karą ir pokario suirutę šeimininkas tą laikrodį buvo paslėpęs giliai po žeme. Po keturiolikos metų jį atkasė. Laikrodis buvo nė kiek nesurūdijęs, nesugedęs. Taigi šio laikrodžio savininkas panoro nusiųsti į Šveicariją laišką tikėdamas, kad dar tebegyvuoja "Louis Grisel" laikrodžių firma, ir padėkoti gamintojams už puikų laikrodį.

Laiškas į Šveicariją iš Kupiškio iškeliavo praėjusių metų pabaigoje, tad atsakymo Algis S. dar negavo. Tačiau tikisi, kad jis atkeliaus. ("Kauno diena" Nr. 67)

ŠYPSULIAI

Du vienuoliai, grįždami namo iš vieno mažo miestelio, priėjo purviną griovį, prie kurio stovėjo gražiai apsirengusi jauna mergaitė. Ji buvo susirūpinusi, kaip pereiti per tą griovį, nesusipurvinus savo naujų gražių batukų. Vienas iš tų dviejų vienuolių, supratęs jos rūpestį, paėmė ją į rankas ir pernešė į kitą griovio pusę. Toliau vienuoliai ėjo tylėdami, nes tas antrasis vengė kalbėti. Kai juodu prisiartino prie vienuolyno, tas "tylusis" vienuolis prabilo:

- Aš be galo nustebau ir pasipiktinau, kad tu, būdamas vienuolis, išdrįsi imti į rankas ir nešti tą gražią mergaitę. Man atrodo, kad tu nusižengei mūsų regulai ir padorumui.

- Ak taip? - tuoj jam atkirto jo vienuolyno draugas. - Matai, aš pernešiau mergaitę per griovį ir ten palikau, o tu, atrodo, dar ją tebesinešioji iki šiol...

Kalbėdamas apie naująjį Lietuvos prezidentą, eksdeputatas V. Petkevičius pabrėžė: "Tai Amerikos labdara Lietuvai".

Įdomu, kieno labdara būtų Paulauskas?

* * * * *

Tikybos mokytojas, duodamas namų darbą ateinančiai pamokai, sako savo klasei: "Ateinantį kartą mes kalbėsime apie melą ir melagius. Dėl to namie gerai pastudijuokite šv. Morkaus evangelijos septynioliką skyrių". Kitą pamoką mokytojas

sako: "Visi tie, kurie studijavote Morkaus evangelijos septyniolikąjį skyrių, ateikite prie mano stalo". Beveik pusė klasės pakilo ir atsistojo prie mokytojo stalo. "O likusieji, - sako mokytojas, - galite eiti namo, mat man tik šitų ir tereikėjo, nes, kaip žinome, Morkaus evangelijoje yra tik šešiolika skyrių, septynioliktojo nėra".

* * * * *

Vienas rimtas ponas, eidamas pasivaikščioti, sustojo prie būrio besiginčijančių berniukų. "Ką jūs čia darote?" - klausia ponas. "Mes einame lažybų, - sako berniukai, - kas pasakys didžiausią melą, tas gaus šitą sviedinį". "Melą? - sako ponas, - kai aš buvau jūsų amžiaus berniukas, mes niekada nekalbėdavome netiesos". "Ponas, jūs laimėjote - štai jūsų sviedinys!" - sušuko berniukai.

* * * * *

Lietuvoje jaunas kunigas, eidamas per miestelio aikštę, pamatė žaidžiant tris berniukus ir nutarė išbandyti jų išsiauklėjimą. Priėjęs prie jų, sako: "Kuris iš jūsų geriausiai atsakysite į mano klausimą, gausite litą". Berniukai labai susidomėjo, o kunigas ir klausia pirmąjį: "Ką tu labiausiai myli?" "Mamytę", - atsakė berniukas. "O tu?" - klausia antrąjį. "Aš - tėvelį", sako antrasis. "Na, o tu" - klausia trečiąjį. "O aš Jėzų Kristų", atsakė šis. Kunigas pasakęs keletą žodžių, padavė litą trečiam ir žengė eiti savo keliu, bet staiga susigriebė ir dar paklausė laimėjusįjį: "O kaip tu vadiniesi?" "Icik Peisakowičius", - ramiai atsakė berniukas.

* * * * *

Vienas senukas skundėsi gydytojui dideliais skausmais kairėje kojoje. "Šitie skausmai yra nuo senatvės", aiškino gydytojas. "Nesąmonė, mano dešinė koja yra lygiai tokio pat senumo, bet neskauda", - atrėžė pacientas.

□ Kun. Bernardas J. Gustas mirė vasario 16 d. Schenectady. NY. Buvo gimęs 1935 m. Amsterdam, NY. Klebonavo Šv. Juozapo parapijoje Schenectady. Keletą metų sirgo gerklės vėžiu.

□ Popiežiškosios Šv. Kazimiero kolegijos Romoje 50 m. auksinis jubiliejus buvo atšvęstas kovo 4 d. Kolegijoje gyvena Romoje studijuojantieji lietuviai kunigai. Iš jos po pasaulį pasklido daug žymių dvasininkų: arkivyskupai J. Bulaitis ir A. J. Bačkis, vysk. R. Norvilą, prel. A. Rubšys, Šv. Rašto vertėjas, ir daug kitų. Į iškilmes buvo nuvykę daug jos auklėtinių.

- Prel. Juozapas Antanavičius, Panevėžio katedros klebonas, šių metų Gavėnios metu vedė rekolekcijas daugelyje lietuvių parapijų šiuose miestuose: Brooklyne, NY, Cicero ir Čikagoje, IL, St. Peterburge, FL, Detroite, Southfelde, MI, ir Los Angeles, CA.
- Vilniaus arkiv. metropolitas Audrys J. Bačkis dalyvavo prez. Valdo Adamkaus Inauguracijos iškilmėse Seime vasario 26 d., pasitiko prie katedros prieš šv. Mišias, ir jas koncelebravo su visais Lietuvos vyskupais ir pasakė pamokslą.
- Sausio 27 d. Šv. Arkangelo Mykolo prokatedroje Marijampolėje buvo pal. Jurgio Matulaičio mirties 71 m- minėjimas. Iškilmėse dalyvavo Lietuvos vyskupai J. Žemaitis, J. Matulaitis, J. Preikšas, J. Boruta SJ, R. Norvilą ir apaštališkasis nuncijus arkiv. Ervin Ender, kuris pasakė pamokslą itališkai, vertė kun. Vyt. Brilius MIC, marijonų provincijolas.
- 1997 m. gruodžio 16 d. Šiaulių miesto savivaldybėje buvo surengtas miesto bažnyčių bei religinių konfesijų atstovų susitikimas su savivaldybės pareigūnais. Susitikime dalyvavo Šiaulių vysk. E. Bartulis, dekanas mons. K. Jakaitis, miesto parapijų klebonai, evang. liut. kun. Romas Pukys, stačiatikių kun. Michailas Žukas, adventistų atst. V. Radžius. Susitikime buvo pabrėžta taikos ir vienybės svarba bei tolerancija kito tikėjimo žmonėms.
- Pop. Jonas Paulius II per šv. Mišias Trijų Karalių šventės dieną Šv. Petro bazilikoje išventino devynis įvairių tautų vyskopus. Ta proga Vatikano radijas paskelbė, kad, įskaitant tuos 9 naujus vyskopus, pasaulyje tuo metu buvo 4375 vyskupai, iš kurių 2465 vadovauja vyskupijoms. Per 19 savo pontifikato metų pop. Jonas Paulius II nominavo 54% vyskupų iš tų, kurie vadovauja vyskupijoms ir 84% "titulinių" vyskupų.
- Kun. Donaldas Petraitis MIC, marijonų provincijolas, kovo mėn. buvo išvykęs į Argentiną,

kur aplankė parapijų sielovadoje besidarbuojančius tėvus marijonus.

- Kun. Rimas Gudelis, neseniai atvykęs iš Lietuvos, Panevėžio vyskupijos, dirbęs Švč. M. Marijos Gimimo parapijos sielovadoje ir studijuoja, kovo 14 d. vadovavo priešvėlykiniam susikaupimui ateitininkų namuose, Lemonte.
- Pop. Jonas Paulius II 1992 m. gegužės 13 d. įvedė Pasaulio ligonių dieną. Nuo 1993 m. ji minima vasario 11 d. Lietuvoje. Ši diena pirmą kartą buvo paminėta Vilniaus "Caritas" rūpesčiu vasario 10 d. Šioje šventėje dalyvavęs vysk. J. Tunnaitis papasakojo apie šventės atsiradimą ir reikšmę. Ši diena paminėta Kauno arkivyskupijoje, Kauno III klinikinėje ligoninėje ir Šiaulių vyskupijoje, kur ligoninėje lankėsi vysk. E. Bartulis ir dekanas prel. K. Jakaitis. Abu aukojo šv. Mišias, vyskupas pasakė pamokslą.
- Kaišiadorių vyskupija šiuo metu internete turi daugiau informacijos negu kuri kita Lietuvos vyskupija. Šios informacijos puslapius tvarko kun. V. Sabaliauskas.
- Kovo 7 d. Romoje, eidamas 78 metus, mirė Grigaliaus universiteto profesorius kun. Paulius Rabikauskas SJ. Be tiesioginės veiklos universitete, jis daug rašė apie senojo Vilniaus universiteto istoriją, Lietuvių Enciklopedijai surinko daug vertingos medžiagos apie lietuvius jėzuitus.
- Sausio 30 d. Kauno arkivyskupijos centre susitiko Kauno aukštesniosios neakivaizdinės katechetų mokyklos dėstytojai su naujuoju šios mokyklos direktoriumi kun. Arvydu Kasčiukaičiu. Naujasis direktorius yra neseniai baigęs Grigaliaus universitete Romoje biblinės teologijos licenciatu studijas. Susitikime naujasis direktorius supažindino dėstytojus su naująja šios mokyklos programa ir reikalavimais.
- Kun. dr. Steponas Matulis MIC, dirbęs Anglijos lietuvių pastoracijoje, vasario 21 d. atšventė amžiaus 80 m. sukaktį.
- Toronto, Kanadoje, Prisikėlimo parapijos, kuriai vadovauja lietuviai pranciškonai, 45 m. veiklos sukaktis kovo 27-29 d. buvo paminėta religiniu koncertu ir susikaupimu. Minėjime dalyvavo ir vysk. P. Baltakis.

Juozas M.

39-ojo *Laukų lietuviams* konkurso premijų laimėtojai

Šiam konkursui buvo atsiųsta 67 straipsniai. Visi, išskiriant tik vieną, gauti iš Lietuvos: 45 suaugusiųjų, 22 jaunimo. Vertinimo komisija (Aldona Jurkutė, Juozas Masilionis, Aušrys Matonis ir Aldona Šmukštienė) juos perskaitė ir įvertino. Skelbiame laimėtojus;

Suaugusiųjų grupė

- I. (200 dol.): Antanas Marčiulionis, Garliava, Kauno raj.
D. (po 150 dol.): Birutė Širvinskaitė (sesuo Leonija), Kaunas. Alytė Valentukevičiūtė, Druskininkai.
III. (po 100 dol.): Nijolė Rutkauskienė, Kaunas. Ona Balkevičienė, Telšiai.
IV. (po 75 dol.): Jonas Lebetkevičius, Vilkaviškis. Nijolė Sabonytė, Žašliai.
V. (po 50 dol.): Jolanta Podleskytė, Vilnius. Valerija Vilčinskienė, Gelgaudiškis, Šakių rajonas.
VI. (po 25 dol.): Jurga Sparnauskienė, Vilnius. Dr. Birutės Žemaitytės auklėtinis, Alytus. Audrys Antanaitis, Vilnius.

Jaunimo grupė

- I. (150 dol.): Vilma Grabauskaitė, Obeliai, Rokiškio raj.
II. (po 100 dol.): Aistrė Adomavičiūtė, Kaunas. Jurgita Abraitytė, Kaunas.
III. (po 50 dol.): Rita Saunorytė, Kelmė. Rita Povilaitytė, Lekėčiai, Šakių raj.
Martynas Lukoševičius, Vilnius.
IV. (po 25 dol.): Jurga Plavičiūtė, Kauno Jėzuitų gimnazija. Monika Jakaitė, Kauno Jėzuitų gimnazija. Giedrė Venalytė, Vilnius, Radvilų vidurinė mokykla.

Premijas bus galima atsiimti, nuvykus į Vilnių pas kun. Antaną Gražulį, Didžioji 34. Tel. 22-17-15.

Sveikiname laimėtojus! Buvo ir daugiau gerų rašinių, bet ne visi galėjo būti premijuojami. Jie bus spausdinami *Laiškuose lietuviams*.

Nuoširdi padėka mūsų rėmėjams

60 dol. aukoko V. Rapšys, A. Sutkus.

40 dol. aukoko kun. V. Balčiūnas.

Po 30 dol. aukoko: M. Vilotis, R. Boris.

Po 20 dol. aukoko: D. Polikaitis, A. Andrulis, E. Jasaitis, J. Paronis, V. Udrys, V.N. Aukštuolis, J. Lašinskas, J. Siaurusaitis, B. Kruopis, J. Mockaitis, Z. Pajaujįs, B. Tamošiūnas.

Po 15 dol. aukoko: B. Simonaitienė, J. Telson.

Po 10 dol. aukoko: E. Arlauskas, Z. Korius, E. Čižauskas, A.R. Malėla, M.K. Linkus, E. Pagirys, K. Čėsna, J. Jarašius, V. Peseckas, S. Rudys, O. Barauskienė, S. Jokubauskas, P. Pagojus, S. Garliauskas, J. Urbonas, P. Mačiulienė.

Po 5 dol. aukoko: A. Bilulčius, K. Nenortas, A. Tamošiūnas, O. Kaselis, kun. R. Krasauskas, P. Macnorius, V. Pikturna, V. Liuima, V. Gečas, A. Sekonis, E. Burlis. A. Bražėnas, B. Žemaitis, A. Stonys, kun. V. Kriščiunevičius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius - Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija - Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė - Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-20 dol., atskiras numeris-2 dol.